

FEBRUARIE 2026

OLTENIA DE SUB MUNTE

STRATEGIA INTEGRATĂ DE DEZVOLTARE TERITORIALĂ - SECȚIUNEA 1

ANALIZĂ TERITORIALĂ INTEGRATĂ

Asociația Kogayon / Urbasofia

CUPRINS

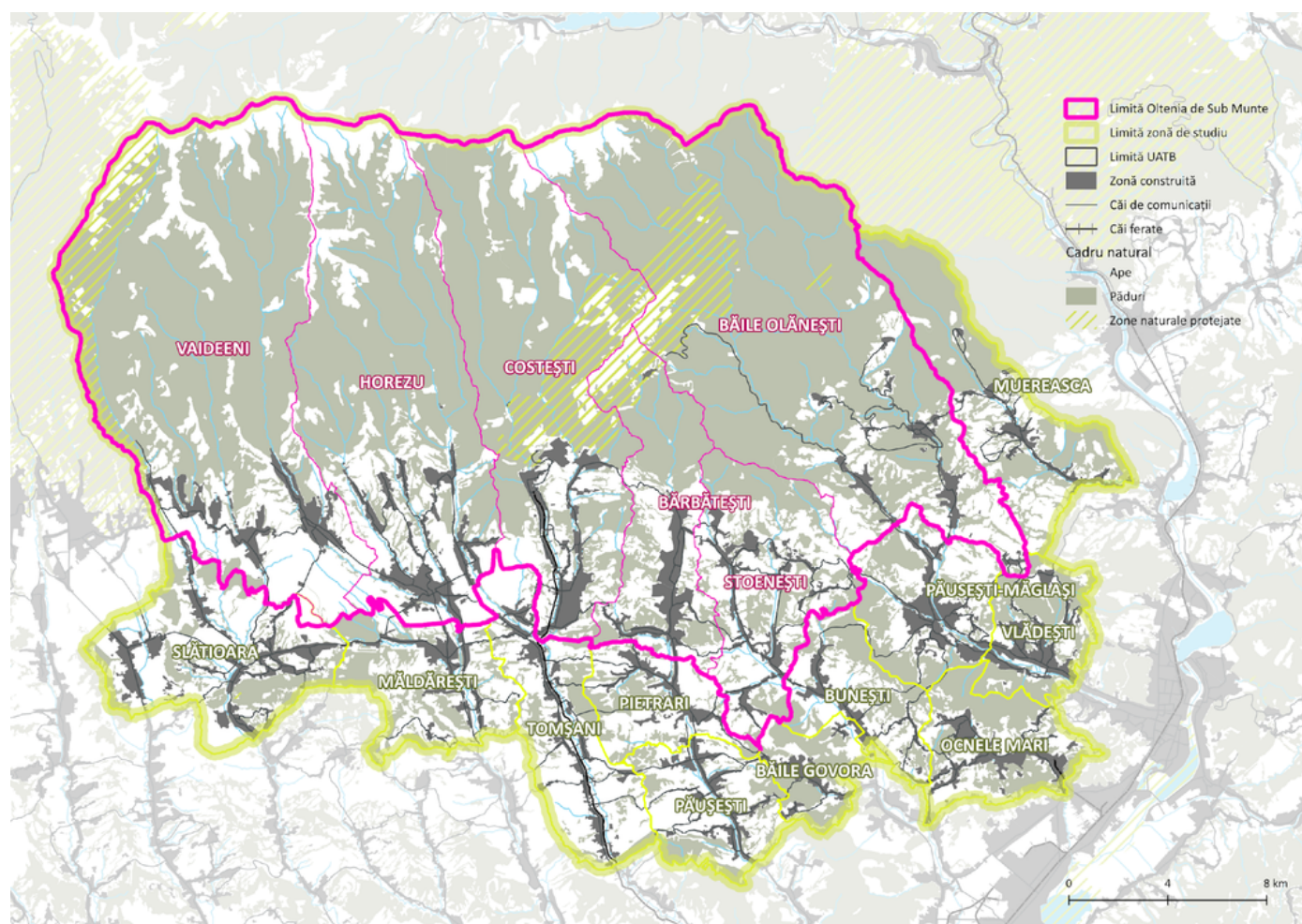
- 1 | **CONTEXT**
- 2 | **STRUCTURA SOCIO-DEMOGRAFICĂ**
- 3 | **CAPITAL UMAN**
- 4 | **EDUCAȚIE**
- 5 | **SĂNĂTATE**
- 6 | **ASISTENȚĂ SOCIALĂ**
- 7 | **PROFIL ECONOMIC**
- 8 | **DEZVOLTARE IMOBILIARĂ**
- 9 | **ADMINISTRAREA TERITORIULUI**
- 10 | **AGRICULTURĂ**
- 11 | **CADRUL NATURAL**
- 12 | **PATRIMONIU**
- 13 | **PETRECEREA TIMPULUI LIBER**
- 14 | **TURISM**

1. CONTEXT

Oltenia de sub Munte este conectată eficient cu zonele adiacente printr-o rețea de drumuri ce valorifică reliefurile de tranziție între munte și deal. Transalpina (DN67C), una dintre cele mai spectaculoase șosele din România, oferă acces sezonier către județele Gorj, Sibiu și Alba. La sud, DN67 leagă Râmnicu Vâlcea de Horezu și Târgu Jiu, facilitând mobilitatea localnicilor și a vizitatorilor. Poziționarea strategică face din Oltenia de sub Munte o punte între zonele montane și colinare, conectând destinații turistice și centre economice regionale.

Oltenia de sub Munte este situată în județul Vâlcea, România, acoperind o suprafață de 635,6 km². Teritoriul se întinde de la Munții Căpățâanii în nord până la DN67 în sud și de la granița cu județul Gorj în vest până la Băile Olănești în est. Include 6 unități administrativ-teritoriale (UAT): Vaideeni, Horezu, Costești, Bărbăești, Stoenesti și Băile Olănești, cu 39 de sate și două orașe-stațiune. Alte 11 localități sunt impactate pozitiv de activitățile legate de geoparc.

Oltenia de Sub Munte

2. STRUCTURA SOCIO-DEMOGRAFICĂ

Realitatea statistică a teritoriului

Distribuția populației

Horezu este cel mai mare centru al zonei (6.719 locuitori), urmat de Băile Olănești și Păușești-Măglași. Celelalte localități au populații medii spre mici, Măldărești fiind cea mai slab populată (1.915 locuitori).

Evoluția populației

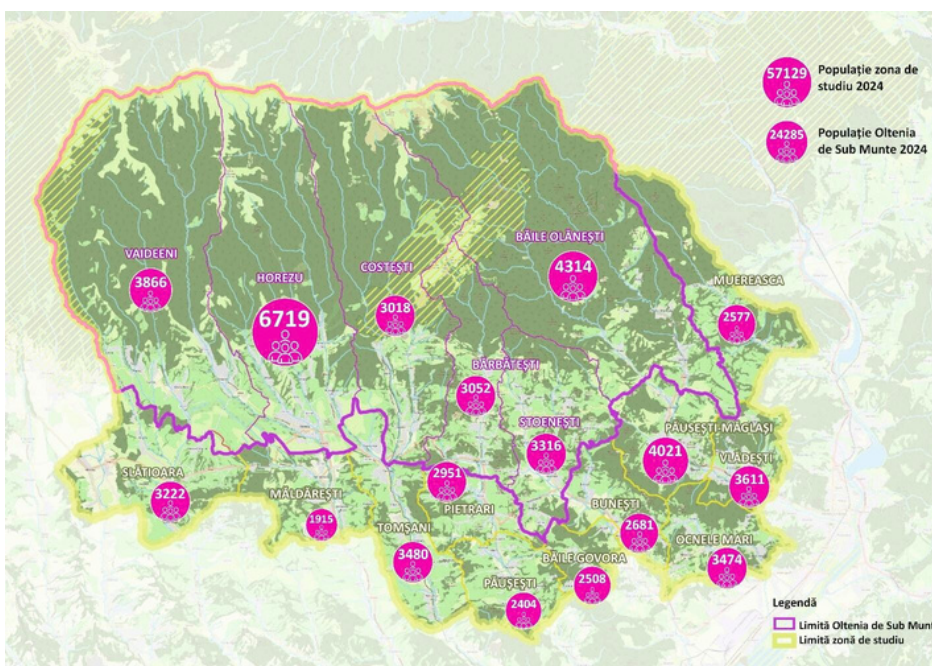
Pe perioada 2010-2024 sunt identificate **trenduri negative** în general, cu o scădere accentuată a populației de peste 15% în cazul: **Bărbătești (-18,48%)**, **Băile Govora (-18,46%)**, **Păușești (-17,68%)**, singurele localități cu un **trend pozitiv** de creștere fiind **Vlădești (+26,47%)**, **Păușești-Măglași (+2,31%)**. Zona înregistrează un declin demografic mai accentuat decât **media regională (-9,6%)** și **județeană (-10,72%)**.

Natalitate, Mortalitate și Rata de Creștere Naturală a Populației

Rata natalității (numărul de nou născuți raportat la 1000 loc) prezintă un trend descendent, fiind evidențiate **trenduri negative** în perioada 2010-2023 în special pentru **Măldărești, Băile Govora, Vlădești, Bunești**. Se evidențiază **Băile Govora** în special, cu o **scădere** de la **7.13** nou născuți la 1000 loc în **2023** la **1.57%** în **2024**.

Singurele UAT-uri cu o **dinamică pozitivă** a ratei natalității sunt **Vaideeni** (8,03 nou născuți la 1000 loc în 2023, față de 6‰ în 2010) și **Băile Olănești** (6,21 nou-născuți la 1000 loc în 2023, față de 4,92‰ în 2010).

Populația totală după domiciliu la nivelul de UAT, 2024

Sursă: INSSE Tempo

Natalitate, Mortalitate și Rata de Creștere Naturală a Populației

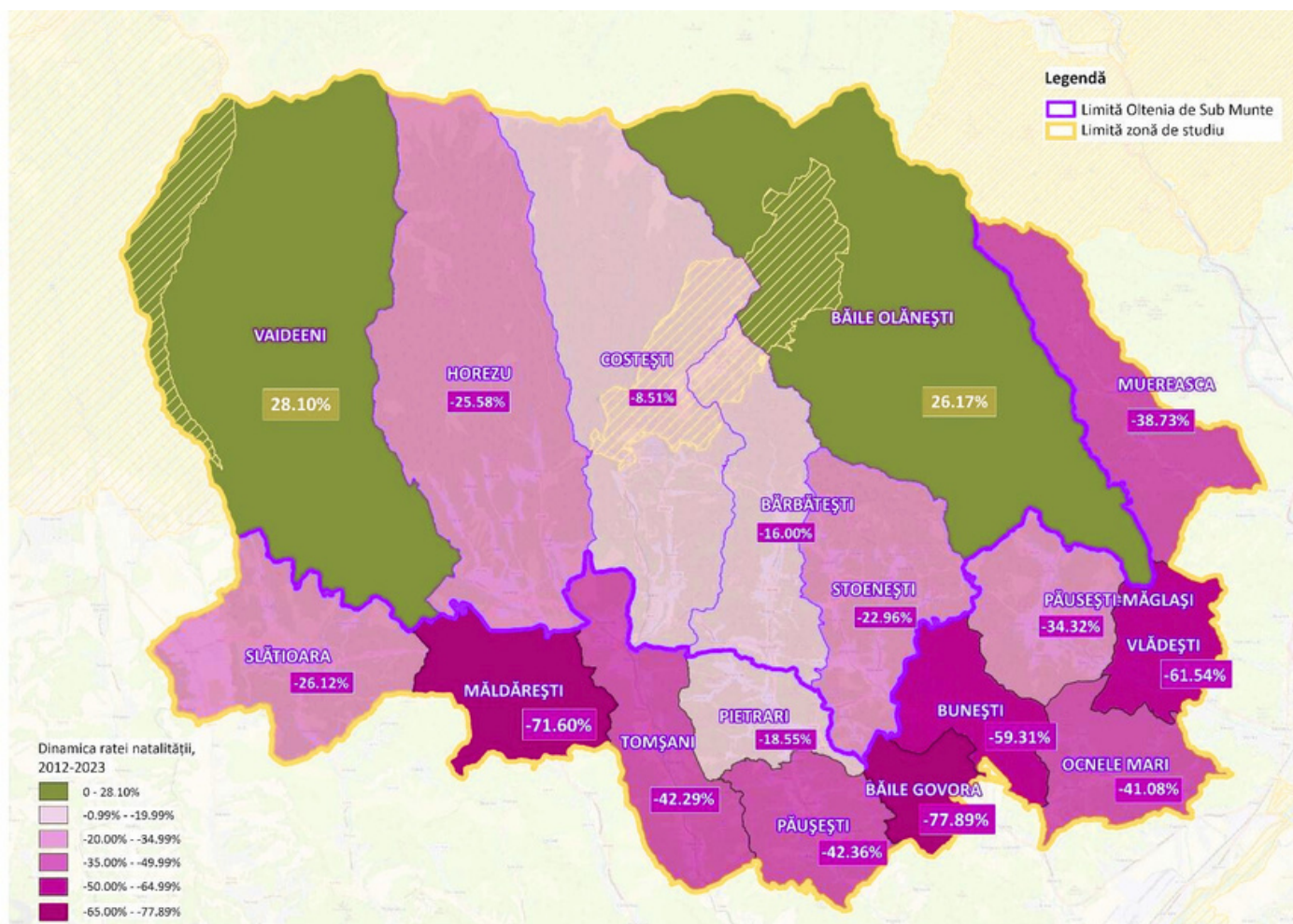
Rata mortalității (numărul de decese raportat la 1000 loc.) prezintă un prag superior în perioada 2020-2021 aferent perioadei pandemiei Covid-19, trendurile din Județul Vâlcea fiind similare cu trendurile naționale.

În perioada 2010-2023, rata mortalității a scăzut comparativ cu anul 2010, ceea ce sugerează o îmbunătățire condițiilor de viață

a accesului la servicii medicale și la medicamente.

Totuși, în 2023 se observă diferențe semnificative între UAT-urile din zona studiată: cele mai ridicate valori ale mortalității sunt înregistrate în Costești și Tomșani (peste 10‰), iar în Băile Govora și Păușești-Măglași se încadrează între 7-9‰, fiind totuși peste media celorlalte localități.

Dinamica ratei natalității la nivelul UAT-urilor analizate, anii 2010-2023

Sursă: Institutul Național de Statistică

Pe perioada 2010-2024 **scăderea ratei de creștere naturală contribuie la declinul populației**, fiind evidentă în localități precum: **Băile Govora (-16,11%)**, **Bărbătești (-13,96%)**, **Păușești (-12,77%)**.

Tineri, Bătrâni și Dependență Demografică

Populația regiunii suferă de un proces accelerat de îmbătrânire:

- Ponderea vârstnicilor (65+ ani) a crescut semnificativ, de la 19,92% în 2014 la 23,21% în 2024 la nivel județean.
- Creșteri semnificative ale populației de 85+ ani sunt observate în Măldărești, Bunești, Stoenеști și Muereasca.
- Ponderea adulților (15-64 ani) a scăzut de la 67,57% în 2014 la 65,50% în 2024 la nivel județean.
- Structura pe sexe reflectă un raport echilibrat la grupele de vârstă tinere (0-14 ani), însă proporția femeilor crește semnificativ după 60 de ani, acestea reprezentând aproximativ 60% din populația de peste 65 de ani.

Populația tânără este de asemenea un segment vulnerabil de populație:

- Segmentul tânăr (0-14 ani) reprezintă sub 12% din populație la nivelul zonei de studiu, iar în Băile Govora (5,74%) și Măldărești (6,11%) se înregistrează cele mai scăzute procente.

Aceste aspecte influențează dependență demografică a UAT-urilor, fiind una din provocările principale ale zonei. Județul Vâlcea are un **raport de dependență demografică ridicat** (526.72 ‰), situându-se **peste media regională și națională**. Toate UAT-urile din zona de studiu au valori mai mari decât media județeană - lucru ce indică faptul că componenta demografică relaționată de oportunitățile economice pentru locuri de muncă este vulnerabilitatea principală a zonei de studiu. Localități cu valori foarte ridicate: **Stoenеști** (655.52‰), **Pietrari** (633.09‰), **Bunești** (623.86‰), **Bărbătești** (618.24‰), **Păușești** (613.42‰), **Tomșani** (607.39‰), **Măldărești** (603.85‰).

Raportul de dependență demografică în județul Vâlcea arată un dezechilibru semnificativ: numărul vârstnicilor dependenți este mult mai mare decât al tinerilor, semnalând un proces avansat de îmbătrânire a populației.

Păușești Măglași (198.77‰), Vlădești (184.99‰), Muereasca (183.71‰) au un număr mai mare de copii și tineri, ceea ce este un semn pozitiv pentru viitor, dar implică **presiune asupra populației active** și necesitatea unor **investiții în educație și servicii pentru familii**.

Stoenеști (533.2‰), Pietrari (514.11‰), Măldărești (505.86‰), Bărbătești (484.62‰) au o pondere mare de vârstnici, ceea ce poate duce la **probleme economice și sociale** (necesitatea de îngrijire medicală, servicii sociale, lipsa forței de muncă).

Doar câteva localități (ex. Păușești Măglași) reușesc să mențină un echilibru demografic între tineri și vârstnici. Majoritatea localităților au un raport al vârstnicilor **mult mai mare** decât cel al tinerilor, ceea ce sugerează **migrație ridicată a populației tinere și un declin al natalității**.

Mișcarea Migratorie

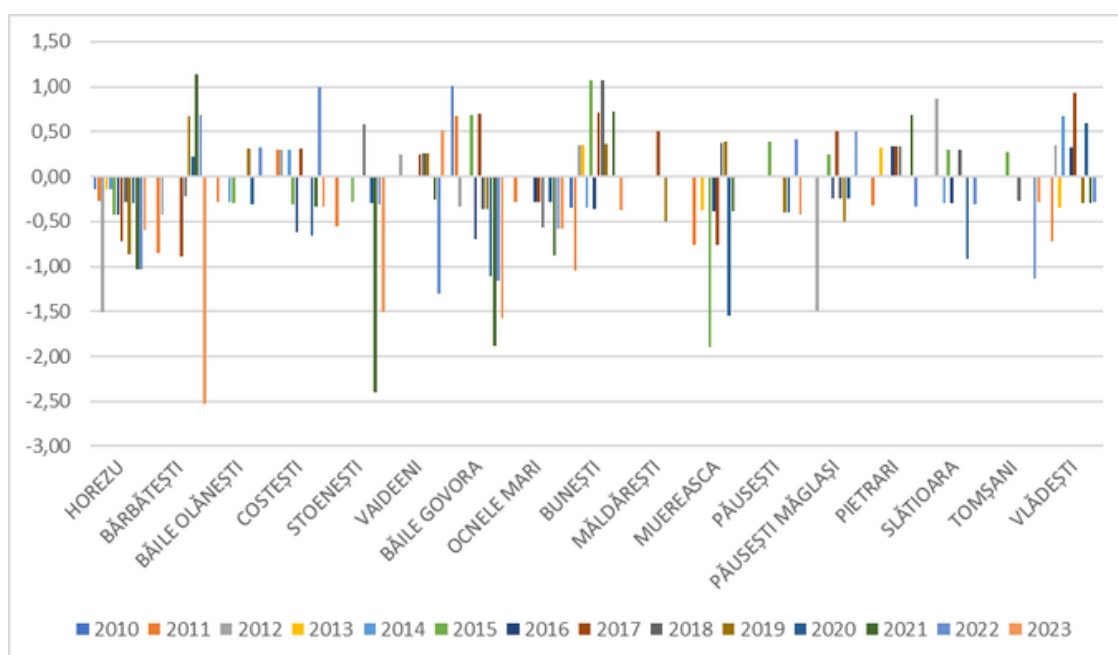
Rata migrației, se referă la diferența dintre numărul de imigranți (persoane care vin într-o țară sau localitate) și numărul de emigranți (persoane care părăsesc o țară sau localitate) într-o perioadă determinată. Trendurile statistice ale migrației nete definitive în **judetul Vâlcea** arată o tendință generală de **pierdere a populației** în majoritatea anilor analizați. Începând cu 2010 și până în 2023, **rata migrației nete definitive** este **negativă** în **judet**, indicând un exod constant al locuitorilor. Cele mai **grave scăderi** sunt observate în **2021** și **2022**.

Localitățile turistice (cu mai multe oportunități de dezvoltare economică) nu sunt neapărat protejate de migrația negativă – **Băile Govora** și **Băile Olănești** au înregistrat **scăderi dramatice**.

UAT-urile cu cea mai **gravă migrație**:

- **Băile Olănești** – în 2023, această localitate înregistrează cea mai scăzută rată a migrației nete definitive (-2.531 ‰), ceea ce indică un declin accelerat al populației raportat la numărul total de locuitori.
- **Băile Govora** – prezintă un trend negativ constant, cu rate de migrație netă foarte scăzute în 2020 (-1.113‰), 2021 (-1.885‰), 2022 (-1.160‰) și 2023 (-1.578‰), reflectând o depopulare severă.
- **Horezu** – migrația netă este negativă în mod constant, cu valori semnificative în 2012 (-1.512‰), 2021 (-1.027‰) și 2022 (-1.032‰), indicând o pierdere continuă a populației.
- **Stoenești** – înregistrează o deteriorare puternică a indicatorului în 2021 (-2.399‰) și 2023 (-1.516‰), ceea ce sugerează o intensificare recentă a exodului populației.
- **Muereasca** – a avut o rată a migrației nete definitive foarte scăzută în 2015 (-1.901‰) și 2020 (-1.547‰), reflectând o pierdere semnificativă de locuitori în acești ani.

Dinamica ratei migrației la nivelul UAT-urilor analizate, anii 2010-2023

Sursă: Institutul Național de Statistică

Concluzii

Declinul demografic al regiunii este determinat de o combinație de factori, printre care **natalitatea scăzută, îmbătrânirea populației și migrația către centre urbane** mai dezvoltate, cele mai **afectate** fiind **localitățile rurale** situate între cei trei poli locali:

a. **Râmnicu Vâlcea** (în afara zonei de studiu) exercită o influență majoră asupra regiunii atât din punct de vedere economic, cât și prin migrația populației, fiind cel mai apropiat centru urban dezvoltat. Astfel, există un efect de „spillover” în cazul UAT-urilor rurale aflate în proximitatea orașului, precum Vlădești și Păușești-Măglași. Deși afectate de un trend demografic negativ, și localitățile Ocnele Mari și Muereasca se află sub această influență, cu posibile creșteri pozitive în următorii ani.

b. **Horezu** și c. **Băile Olănești**. Deși nivelul de polarizare al acestor zone nu poate fi demonstrat ca un efect direct al migrației interne, este posibil ca diversitatea mai mare a serviciilor și infrastructurii să atragă populație din localitățile învecinate.

Din punct de vedere **socio-demografic, capitalul uman și dezvoltarea economică** a UAT-urilor din est – **Muereasca, Păușești-Măglași, Vlădești, Ocnele Mari** – sunt cel **mai puternic influențate de dinamica de creștere și dezvoltare a centrului urban**.

În orice caz, pentru întreaga zonă de studiu, **Râmnicu Vâlcea trebuie perceput** ca un **factor strategic** și o **oportunitate** pentru teritoriu, contribuind la specializare economică și valorificarea peisajului.

Chiar și localitățile mai îndepărtate, precum **Văideeni** și **Slătioara**, situate la aproximativ o oră de mers cu mașina, se află sub **influența** acestui **centru urban**.

Sursă: Matthias Zomer

Diferențele tot mai mari între grupele de vârstă conduc la presiune asupra sistemelor sociale

Fenomenul migrației este puternic legat de lipsa oportunităților de muncă și de accesul limitat la servicii esențiale. Tinerii migrează pentru studii și locuri de muncă mai bine plătite, ceea ce crește rata de dependență demografică și reduce forța de muncă locală.

Vârstnicii sunt de asemenea un grup foarte vulnerabil, în special femeile peste 60 de ani, care depind de o infrastructură medicală insuficient dezvoltată și al căror trai și acces la servicii medicale depind în mare măsură de pensia medie, estimată la 2.758 RON (conform mediilor naționale și regionale). În acest context, accesibilitatea serviciilor de sănătate devine o problemă critică, în special în ceea ce privește ambulatoriile și spitalele de urgență.

Migrația negativă și exodul forței de muncă

Pentru a combate acest declin, sunt necesare strategii integrate care să coreleze dezvoltarea economică și infrastructura socială. Consolidarea serviciilor publice – în special educația și sănătatea – este esențială pentru menținerea populației și atragerea unor noi locuitori. Conectivitatea îmbunătățită cu Râmnicu Vâlcea poate stimula mobilitatea zilnică a forței de muncă, oferind oportunități economice fără a implica relocarea permanentă. De asemenea, valorificarea resurselor locale poate contribui la dezvoltarea durabilă a regiunii.

Dezvoltarea infrastructurii comunitare este considerată un alt pilon important pentru **combaterea disfuncțiilor** privind **trendurile demografice**. Aceste dotări sunt esențiale pentru îmbunătățirea calității vieții, prin promovarea spiritului de comunitate și a sentimentului de apartenență. Pentru a menține populația în zonă și chiar pentru a atrage alte familii (în vederea dezvoltării zonei), dotările de bază nu sunt suficiente. În ziua de astăzi, pentru a putea justifica "sacrificiile" unui trai în mediul rural față de cel urban, dezvoltarea zonei trebuie să concentreze resursele pe consolidarea COMUNITĂȚILOR și a sentimentului de APARTENENȚĂ (la grup, dar și la teritoriu), prin valorificarea elementelor unice de peisaj - identificând soluțiile care pun împreună cele două dimensiuni: COMUNITATE și PEISAJ.

Sursă: Ion Mates

3. CAPITAL UMAN

Realitatea statistică a teritoriului

Procentul de absolvenți (raportat la populație) pe cicluri de învățământ

Ciclul primar

Se observă o **scădere a absolvenților** în **Băile Olănești, Costești, Stoenеști și Vlădești**, unde numărul acestora **în 2023 este de 4 ori mai mic față de 2010** - această tendință este puternic corelată cu **natalitatea scăzută**, subliniind un **declin demografic accentuat** în aceste localități.

Ciclul secundar

Tendință generală negativă în perioada 2010-2023 - în special Băile Olănești (scădere de la 1.18% în 2010 la 0.70% în 2021), Ocnele Mari (scădere de la 8.39% în 2010 la 0.00% în 2021). Există câteva excepții pozitive: Horezu (creștere de la 1.02% în 2010 la 5.48% în 2021), Băile Govora (creștere de la 0.00% în 2010 la 0.78% în 2021).

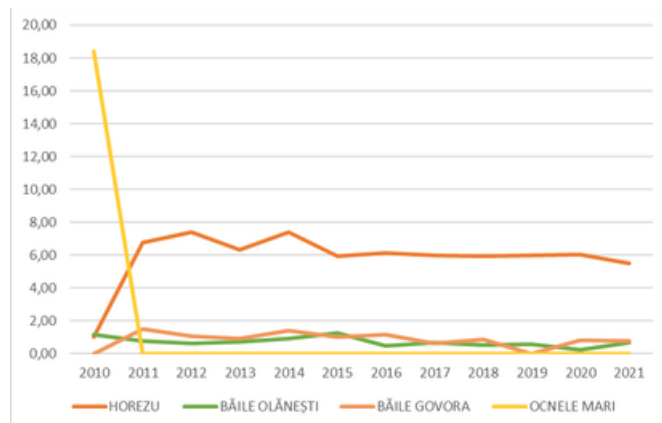
Ciclul postliceal și superior

Horezu și Costești au înregistrat valori semnificative, deși fluctuante. Horezu a scăzut după 2010 (2.93%), dar a revenit din 2016, atingând 1.70% în 2021. Costești a crescut de la 1.45% în 2010, depășind 2% între 2012-2017 (maxim 2.95% în 2013), stabilizându-se la 1.49% în 2021.

Riscul de sărăcie și excluziune socială

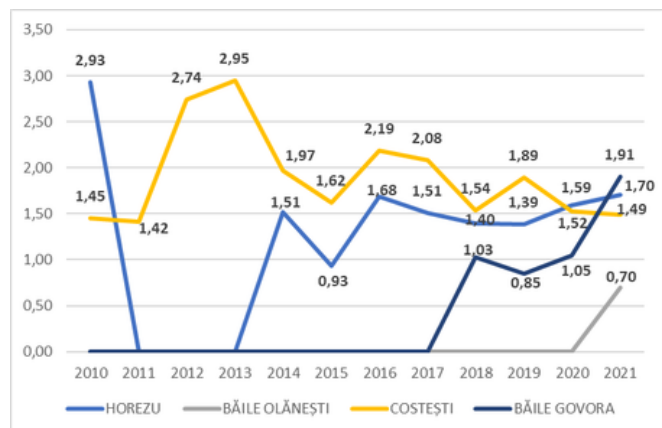
La nivel județean se observă o creștere a populației fără școală absolvită: De la 3.01% în 2011 (10.125 persoane) la 4.04% în 2021 (13.805 persoane), în același timp cu scăderea analfabetismului - procentul de persoane analfabete coborând de la e la 1.11% în 2011 (3.743 persoane) la 0.62% în 2021 (2.122 persoane).

Procent din populație care a absolvit studii secundare

Sursă: Institutul Național de Statistică

Procent din populație care a absolvit studii medii superioare, postliceale

Sursă: Institutul Național de Statistică

Rata abandonului școlar

Rata abandonului școlar se referă la procentul de elevi care părăsesc sistemul de educație formală înainte de finalizarea unui anumit nivel de învățământ, fără a obține o calificare.

În 2022, **județul Vâlcea** prezintă **valori mai mici** decât **media națională** în învățământul **primar și gimnazial**, cu o **rată de abandon de 0,8%** față de **1,2% la nivel național**. În **învățământul secundar**, abandonul a **scăzut** considerabil, de la **3% la 0,9%**, situându-se aproape de media regională și sub cea națională.

Pentru **învățământul postliceal și de maiștri**, județul a înregistrat în trecut **rate ridicate de abandon (9,7% în 2010)**, însă situația s-a îmbunătățit, ajungând la **6,6% în 2022** – sub media națională, dar peste cea regională.

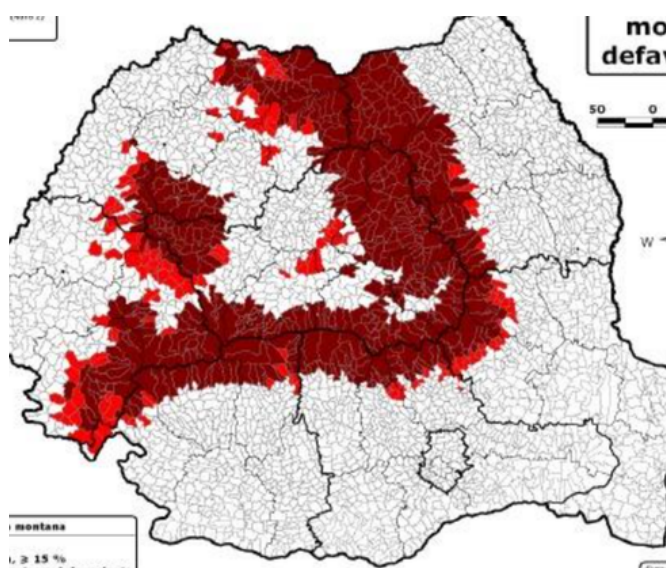
În ansamblu, **tendința generală** este una **favorabilă**, reflectând o diminuare a abandonului școlar în toate ciclurile de învățământ. Analiza datelor privind rata abandonului școlar în județul Vâlcea relevă o evoluție pozitivă în toate ciclurile de învățământ. În **învățământul primar și gimnazial**, județul înregistrează valori mai mici decât media națională și regională, indicând o stabilitate relativă a sistemului educațional la acest nivel. În ceea ce privește **învățământul secundar**, rata abandonului a scăzut semnificativ în ultimul deceniu, ajungând la un nivel comparabil cu media regională și sub media națională. **Învățământul postliceal și de maiștri** a fost cel mai afectat de fenomenul abandonului școlar, însă trendul descrescător din ultimii ani sugerează o îmbunătățire treptată.

Zone Defavorizate, Riscul de Sărăcie și Excluziune Socială

Zone geografice defavorizate (conform PNDR): **Băile Olănești, Bărbătești, Costești, Horezu, Muereasca, Stoenesti și Vaideeni**, situate fie la altitudini ≥ 600 m, fie între 400-600 m cu pantă $\geq 15\%$, ceea ce afectează infrastructură și accesibilitatea.

Din punct de vedere a comunităților marginalizate, localitățile unde procentul **populației rome** în **zonele marginalizate** depășesc 20%, sunt **Bunești – Rapanesti și Vaideeni – Vaideeni**. Din punct de vedere a numărului total de locuitori ce trăiesc în **zonele marginalizate** avem **Vaideeni – Vaideeni** cu peste **419 de locuitori**.

Zone montane defavorizate

Sursă: Prelucrare MADR după date furnizate de DG AGRI-GIS Team

Forță de Muncă

Județul Vâlcea înregistrează o **creștere mai lentă** a numărului de **salariați** pe perioada **2010-2022** față de nivelul național, având o **creștere procentuală de 5,75 puncte de la 27,69% la 33,44%**, față de **nivelul național 30,23% la 37,7%**.

UAT-uri cu **cele mai mari valori** privind procentul de **angajați** este **Băile Olănești** a înregistrat o **creștere semnificativă**, de la **28,59% (2010) la 47,36% (2022)**, datorită **potențialului economic generat de turism și servicii**.

În localitățile **Pietrari, Vaideeni și Păusești Măglași**, procentul **salariaților** în 2022 a fost semnificativ **redus**, înregistrând valori de **6,95%, 7,61% și respectiv 6,26%**. Aceste cifre reflectă o **economie mai puțin dinamică**, cu oportunități limitate de angajare, ceea ce poate fi influențat de factori precum infrastructură, dezvoltarea economică locală și accesul la locuri de muncă stabile.

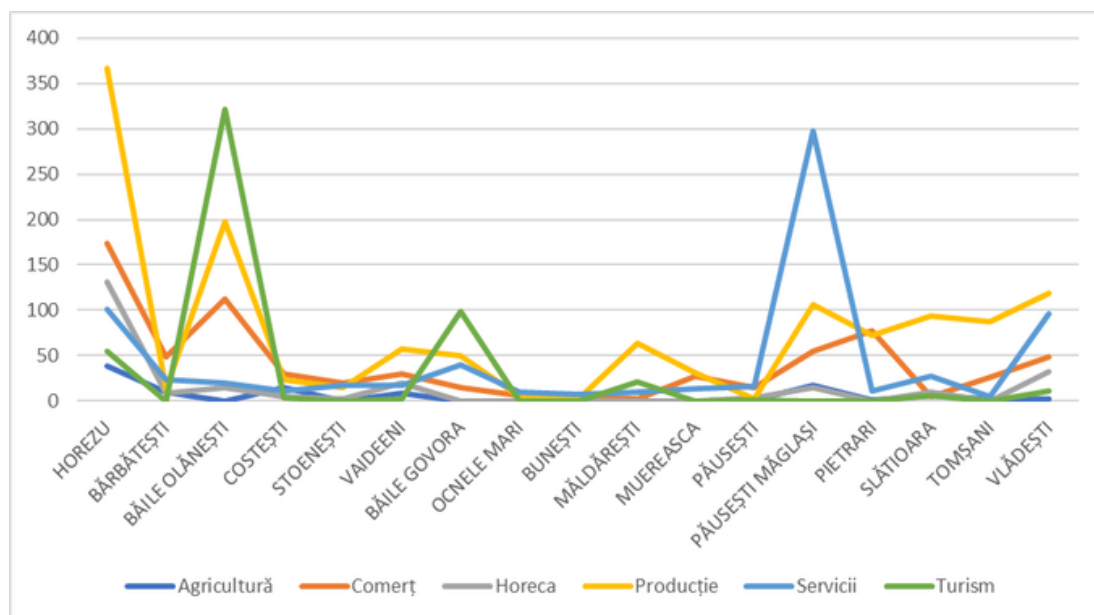
Din punct de vedere al **numărului total de angajați** cele mai mari **creșterii** pe perioada 2010-2023 sunt întâlnite în UAT-urile **Bunești (62.71%), Ocnele Mari (61.97%) și Păusești (59.85%)**.

Numărul de salariați pe sectoare economice

Agricultura are un **număr scăzut de angajați** în majoritatea localităților, cu **excepția** localităților precum **Păusești Măglași (17 angajați)** și **Horezu (38 angajați)**, ceea ce sugerează o migrare a forței de muncă către alte sectoare sau mecanizarea agriculturii.

Sectorul de producție furnizează cei mai mulți angajați la nivelul UAT-urilor analizate, cu **1.302 angajați** în 2018, urmat de **sectorul serviciilor** cu **718 angajați**.

Dinamica numărului de salariați în cadrul zonei de studiu în anul 2018, pe sectoare economice

Sursă: Institutul Național de Statistică

Horezu se remarcă printr-o economie diversificată, cu un număr semnificativ de salariați în producție (367 angajați) și comerț (174 angajați), indicând o dezvoltare echilibrată a acestora. Băile Olănești se distinge printr-un număr mare de angajați în sectorul turismului (321 angajați).

Păușești-Măglași înregistrează un număr mare de angajați în sectorul serviciilor (298 angajați).

În general, se observă o creștere în sectoarele de servicii și horeca în majoritatea localităților, subliniind tendința de dezvoltare a turismului și a sectorului terțiar. **Localitățile cu potențial turistic**, precum **Băile Olănești**, **Băile Govora** și **Horezu**, se remarcă printr-un număr semnificativ de angajați în turism, consolidând importanța acestui sector în generarea locurilor de muncă.

Șomaj

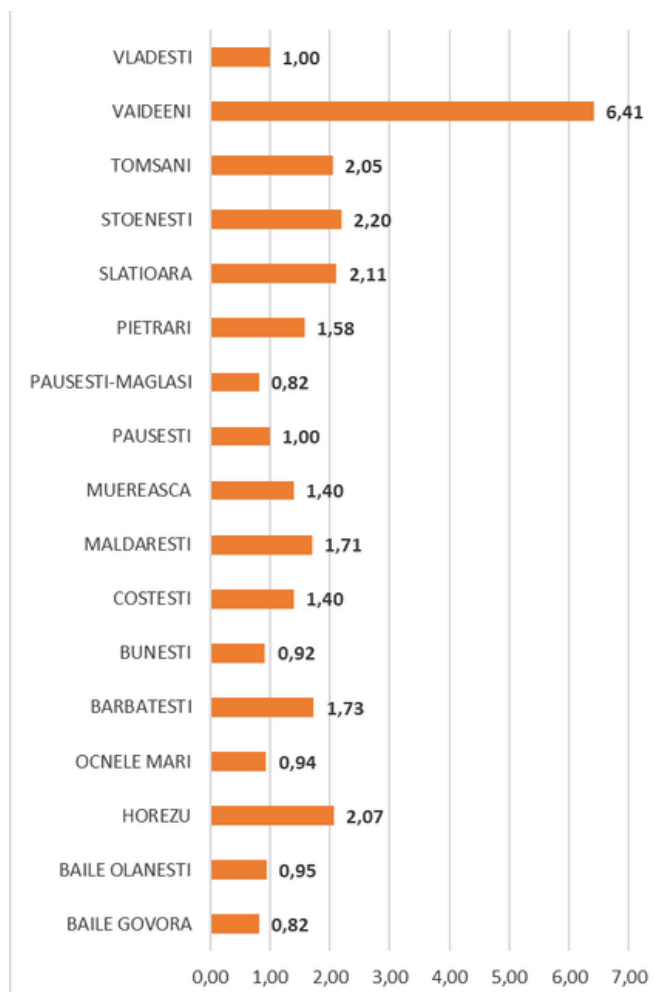
La nivelul UAT-urilor, cele mai mici rate ale șomajului în 2023 sunt înregistrate în localitățile **Băile Govora**, **Păușești-Măglași** și **Băile Olănești**, cu valori sub 1%, ceea ce indică o stabilitate economică și o posibilă diversificarea economiilor locale, în special prin turism.

Aceste localități pot beneficia în continuare de potențialul turistic pentru a menține ratele scăzute ale șomajului.

Pe de altă parte, localitățile vulnerabile, cum ar fi **Vaideeni** și **Stoenești**, care au înregistrat rate ridicate ale șomajului (6.41% și 2.20%, respectiv), pot avea nevoie de măsuri suplimentare pentru a îmbunătăți condițiile economice. Deși Vaideeni a înregistrat o scădere semnificativă a șomajului față de 2010 (15.44%), aceasta rămâne o zonă vulnerabilă.

Pentru a sprijini aceste localități, se recomandă investiții în **formare profesională**, **susținerea antreprenoriatului local** și **atragera de investitori**.

Rata șomajului la nivelul UAT-urilor în anul 2023

Sursă: Institutul Național de Statistică

Educație, formare și oportunități de muncă

Din perspectiva procentului de populație care **a absolvit studii aferente ciclului secundar** se observă o tendință negativă în cadrul UAT-urilor Băile Olănești și Băile Govora, singurul UAT cu trend pozitiv fiind Horezu.

Pe lângă declin demografic, această statistică poate indica faptul că **elevii aleg să studieze în UAT-ul vecin**, unde învățământul poate fi perceput ca fiind mai performant.

De asemenea observăm închiderea ciclului liceal în Ocnele Mari - lucru care sprijină acest argument privind mobilitatea efectivului școlar în teritoriu.

Învățământul postliceal și de maiștri a fost cel mai afectat de fenomenul abandonului școlar, însă trendul descrescător din ultimii ani sugerează o îmbunătățire treptată în Horezu, Băile Govora și Băile Olănești, unde funcționează o nouă secție. În Horezu, școala postliceală pregătește asistenți medicali, în Băile Govora se oferă formare **în balneofiziokinetoterapie și recuperare medicală**, iar în Băile Olănești, Liceul Tehnologic „Justinian Marina” oferă specializarea **„Tehnician în turism”**. Deși acest ciclu de formare poate contribui la reținerea tinerilor activi în zonă, el rămâne parțial decuplat de oportunitățile reale din turism și sănătate, în lipsa unor calificări aplicate precum bucătar, ospătar sau operator balnear.

O aliniere mai strânsă între oferta educațională și specificul economic local ar putea stimula ocuparea forței de muncă și sprijini dezvoltarea durabilă a regiunii.

Pentru a susține dezvoltarea economică și a reține forța de muncă tânără în regiune, este necesar să se implementeze măsuri care să îmbunătățească legătura dintre formarea profesională și cerințele pieței muncii locale.

Principalele domenii de activitate în regiune sunt **comerțul, turismul, construcțiile și serviciile**, cu Horezu concentrându-se pe comerț și producție, Băile Olănești pe turism și HoReCa, și Păușești-Măglași pe comerț și servicii.

Zonele cu un număr de locuri de muncă semnificative sunt Horezu, Băile Olănești și Păușești-Măglași, fiecare având sectoare economice distincte, ce **necesită o mai bună corelare cu oferta educațională** pentru a sprijini dezvoltarea sustenabilă a regiunii.

Se observă o aliniere oportună între posibilitățile de formare în domeniul sănătății, turismului, serviciilor și transporturilor.

Cu toate acestea, se consideră necesară dezvoltarea unor **noi profile educaționale care să răspundă atât cerințelor pieței muncii locale, cât și sectoarelor economice sub-dezvoltate**. Printre acestea se numără turismul experiențial, inclusiv formarea de ghizi montani, agricultura ecologică și agro-turismul, precum și meșteșugurile și prelucrarea lemnului. Aceste măsuri necesită o colaborare între actorii implicați în educație, investitori/afaceri locale, și autoritățile locale care pot sprijini prin diverse programe anumite ramuri de activitate economica.

Concluzii

Din punct de vedere al capitalului uman, pentru a facilita accesul la educație și oportunități de muncă care să conducă la un trai mai bun, sunt necesare măsuri de integrare a comunităților marginalizate din Bunești și Vaideeni, precum și asigurarea unei accesibilități facile pentru UAT-urile aflate în zone geografice defavorizate, în special cele cu o populație redusă, cum este cazul comunei Muereasca.

Astfel, deși în ultimii ani s-au făcut progrese în modernizarea rețelelor de apă-canal și a drumurilor comunale ori județene, zonele montane (Muereasca) și localitățile periferice (Bunești, Vaideeni) rămân expuse marginalizării din cauza infrastructurii incomplet adaptate (drumuri slab întreținute, zone neracordate la rețele edilitare).

Dacă rata șomajului în județul Vâlcea a coborât la sub 2% în 2022 (de la 5,31% în 2010), Vaideeni depășește cu mult acest nivel (6,41%), indicând un acces limitat la locuri de muncă.

În localitățile mai izolate, schimbarea domeniului de activitate și migrația persoanelor apte de muncă au condus doar la o ușoară scădere a șomajului, fără a reduce semnificativ decalajele teritoriale. În plus, există un decalaj educațional: generațiile vârstnice au un nivel mai scăzut de studii, iar tinerii absolvenți de studii superioare părăsesc frecvent comunele, ceea ce perpetuează deficitul de personal calificat.

Totuși, există și semne de redresare: încurajarea fermelor de familie și a asociațiilor agricole (ex. procesarea de fructe și lactate), sprijinirea micilor afaceri în

turism rural, meșteșuguri sau agroturism (ceramica de Horezu) și crearea unor facilități (subvenții, proiecte de voluntariat) destinate tinerilor pot contribui la revitalizarea capitalului uman.

Sursă: Ion Mates

Sursă: Kogayon

4. EDUCAȚIE

Realitatea statistică a teritoriului

Unități de învățământ

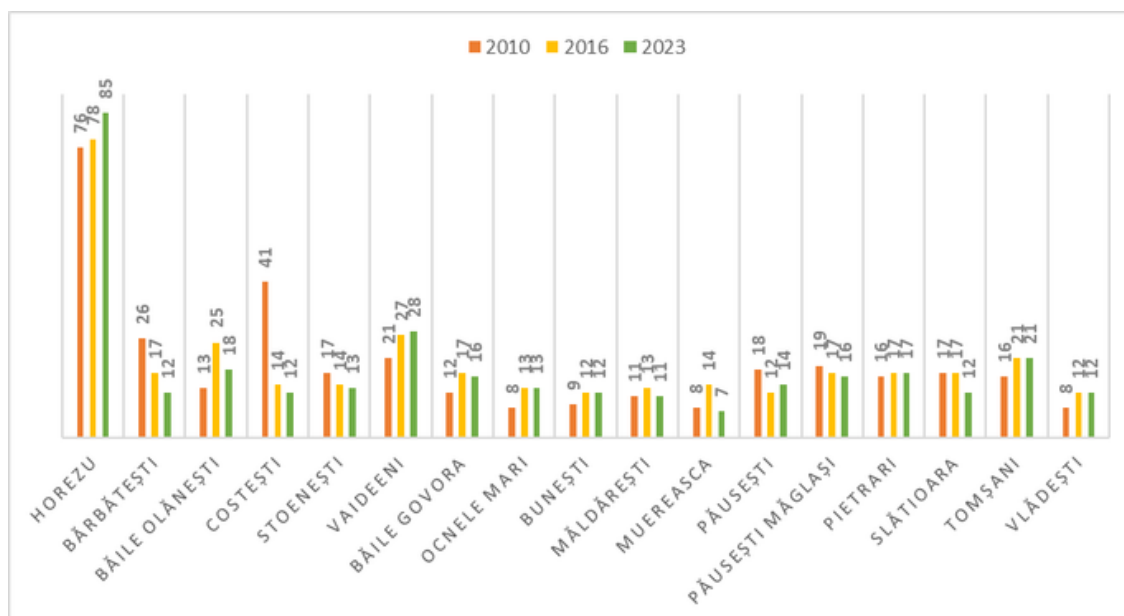
Se regăsesc 3 licee în zonă în Horezu, Băile Olănești și Băile Govora, celelalte UAT-uri având doar unități de învățământ primar și gimnazial. La nivelul Horezu să regăsește o unitate de învățământ preșcolar și o unitate de învățământ postliceal.

1 unitate de învățământ primar și gimnazial la 200 de elevi sau 5 unități de învățământ la 1.000 de tineri cu vârsta cuprinsă între 5 și 14 ani. 1.12 unitate de învățământ liceal la 1000 de elevi.

Săli de clasă

Unele localități au înregistrat creșteri (Horezu: 76 → 85; Băile Olănești: 13 → 18), în timp ce altele au înregistrat scăderi semnificative (Costești: 41 → 12; Bărbătești: 26 → 12).

Dinamica numărului de săli de clasă

Sursă: Institutul Național de Statistică

Evoluția numărului de elevi

Învățământul primar și gimnazial. Trendul general al numărului de elevi înscriși în învățământul preuniversitar în majoritatea UAT-urilor din zona de studiu este descendent. Între 2010 și 2023, numărul total de elevi a scăzut cu 1.575 de persoane.

Scăderi semnificative -> Cele mai mari pierderi procentuale (între 28% și 35%) s-au înregistrat în: Băile Olănești, Costești, Stoenesti, Băile Govora, Ocnele Mari, Păușești-Măglași, Pietrari, Tomșani. În aceste UAT-uri, deși populația totală și populația tânără (0-15 ani) au scăzut într-un ritm mai lent (5-15%), numărul elevilor înscriși în școli a înregistrat un declin accelerat.

O excepție notabilă este Băile Govora, care a suferit un declin demografic major, scăzând de la 246 de locuitori cu vârste între 0-15 ani în 2014 la 144 în 2023.

Învățământul liceal

Analiza a vizat localitățile: Băile Govora, Băile Olănești, Horezu și Costești. Observăm faptul că în Horezu, principalul centru educațional, numărul elevilor înscriși la liceu în Horezu a scăzut semnificativ de la 1.507 în 2010 la 1.039 în 2023.

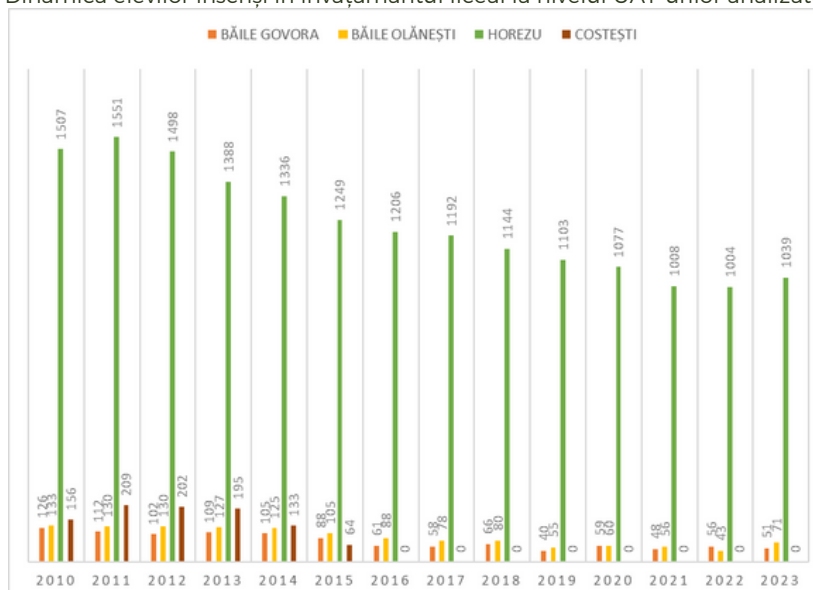
Caz special: Băile Govora -> a înregistrat cea mai mare scădere a numărului de elevi înscriși în învățământul primar și gimnazial, de 77,7%. Numărul elevilor a scăzut de la 148 în 2010 la doar 33 în 2023.

Impactul mobilității școlare -> În localitățile Costești, Băile Olănești, Păușești-Măglași și Tomșani, se observă o scădere a populației școlare într-un ritm mai rapid decât declinul demografic. Acest aspect sugerează că mulți elevi aleg să învețe în alte localități, ceea ce poate indica o mobilitate școlară crescută.

Observăm diferențe majore între localități:

- Liceul din Costești s-a închis în 2016.
- În 2023, Horezu avea 1.039 de liceeni, în timp ce Băile Olănești și Băile Govora aveau împreună doar 122, adică de 10 ori mai puțin.

Dinamica elevilor înscriși în învățământul liceal la nivelul UAT-urilor analizate

Sursă: Institutul Național de Statistică

Cadre didactice

Învățământ primar: În majoritatea UAT-urilor, numărul cadrelor didactice a scăzut între 2010 și 2023, cu **scăderi semnificative** în **Horezu, Băile Olănești, Costești, Stoenеști și Pietrari**.

Învățământ gimnazial: În **Horezu**, numărul **cadrelor didactice** a scăzut de la **38 în 2018 la 15 în 2023**. Localitățile mici precum **Stoenеști, Muereasca și Tomșani** au înregistrat scăderi constante, reflectând un declin al populației școlare. În **Vaideeni**, numărul cadrelor didactice a crescut de la 17 în 2010 la 22 în 2023, cu un vârf de 28 în 2022.

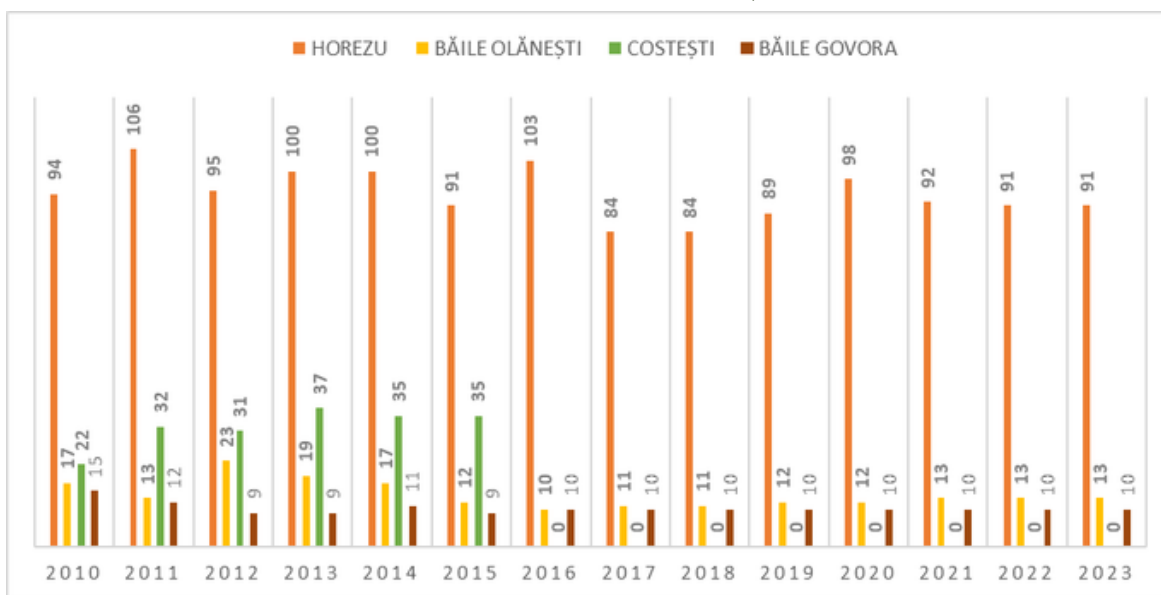
Raport cadre didactice/elevi - Învățământ primar și gimnazial: **Horezu** menține un raport constant de 0,05 între cadre didactice și elevi, indicând eficiență ridicată. **Băile Govora** a înregistrat o creștere semnificativă a raportului de la 0,11 în 2013 la 0,61 în 2023, ceea ce sugerează o utilizare ineficientă a resurselor umane. UAT-urile cu raporturi scăzute, precum Horezu, ar putea întâmpina dificultăți în asigurarea calității educației.

Media generală locală (aprox. 11,94 elevi/profesor) este mult sub media națională, ceea ce indică, în ansamblu, o încărcare mai redusă a cadrelor didactice față de nivelul mediu din țară. Cele mai mici rapoarte (**Măldărești - 5,29 elevi/profesor și Băile Govora - 5,94 elevi/profesor**) evidențiază o situație de subîncărcare a cadrelor didactice din această zonă.

Raport cadre didactice/elevi - Învățământ liceal: Se observă o scădere a numărului de cadre didactice în învățământul liceal în toate UAT-urile analizate.

Învățământ postliceal -> Numărul de cadre didactice a crescut semnificativ între 2010 și 2014, ajungând la 67, dar a scăzut ulterior la 39 în 2023. **Horezu** a menținut un **număr constant de 10 cadre didactice** între 2018 și 2023, sugerând stabilitate locală în educația postliceală. Scăderea recentă poate indica nevoia de revitalizare a acestui sector.

Dinamica numărului de cadre didactice aferente învățământului liceal

Sursă: Institutul Național de Statistică

Concluzii

Raportul de 1 unitate de învățământ primar-gimnazial la 350 de elevi sau 3 unități la 1.000 de tineri (5-14 ani) indică o acoperire relativ rezonabilă la acest nivel, însă distribuția nu reflectă uniform nevoile comunităților dispersate sau izolate.

Scăderea efectivelor școlare este determinată de un cumul de factori:

- Declinul demografic, mai ales în rândul populației tinere, afectează în mod direct cererea educațională.
- Mobilitatea școlară crescută indică preferința elevilor și a familiilor pentru unități de învățământ din centre urbane mai dezvoltate, în special din Râmnicu Vâlcea și Horezu, unde percepția calității este mai ridicată și infrastructura educațională mai bine dotată.
- Abandonul școlar, deși în ușoară scădere, persistă în comunitățile vulnerabile, subliniind legătura dintre precaritatea social-economică și accesul la educație de calitate.

În plus, datele privind raportul elevi/profesor (11,94 în medie locală, semnificativ sub media națională) sugerează un **grad redus de ocupare a cadrelor didactice**, ceea ce poate indica atât o infrastructură supradimensionată față de cererea actuală, cât și o potențială risipă de resurse umane. Cazurile extreme, precum Măldărești și Băile Govora, reflectă situații de subîncărcare care afectează eficiența sistemului și justifică reevaluarea rețelei școlare.

Pe termen mediu și lung, dacă tendințele actuale persistă, este necesară o **restructurare strategică** a rețelei educaționale, prin: adaptarea capacității unităților la realitatea demografică, dezvoltarea de soluții de transport școlar pentru mobilitate echitabilă, investiții țintite în dotări și calitatea resursei umane, parteneriate cu centre educaționale regionale pentru a diversifica oferta (ex. învățământ dual, digital sau profesional).

5. SĂNĂTATE

Realitatea statistică a teritoriului

Infrastructura sanitară

Unități sanitare

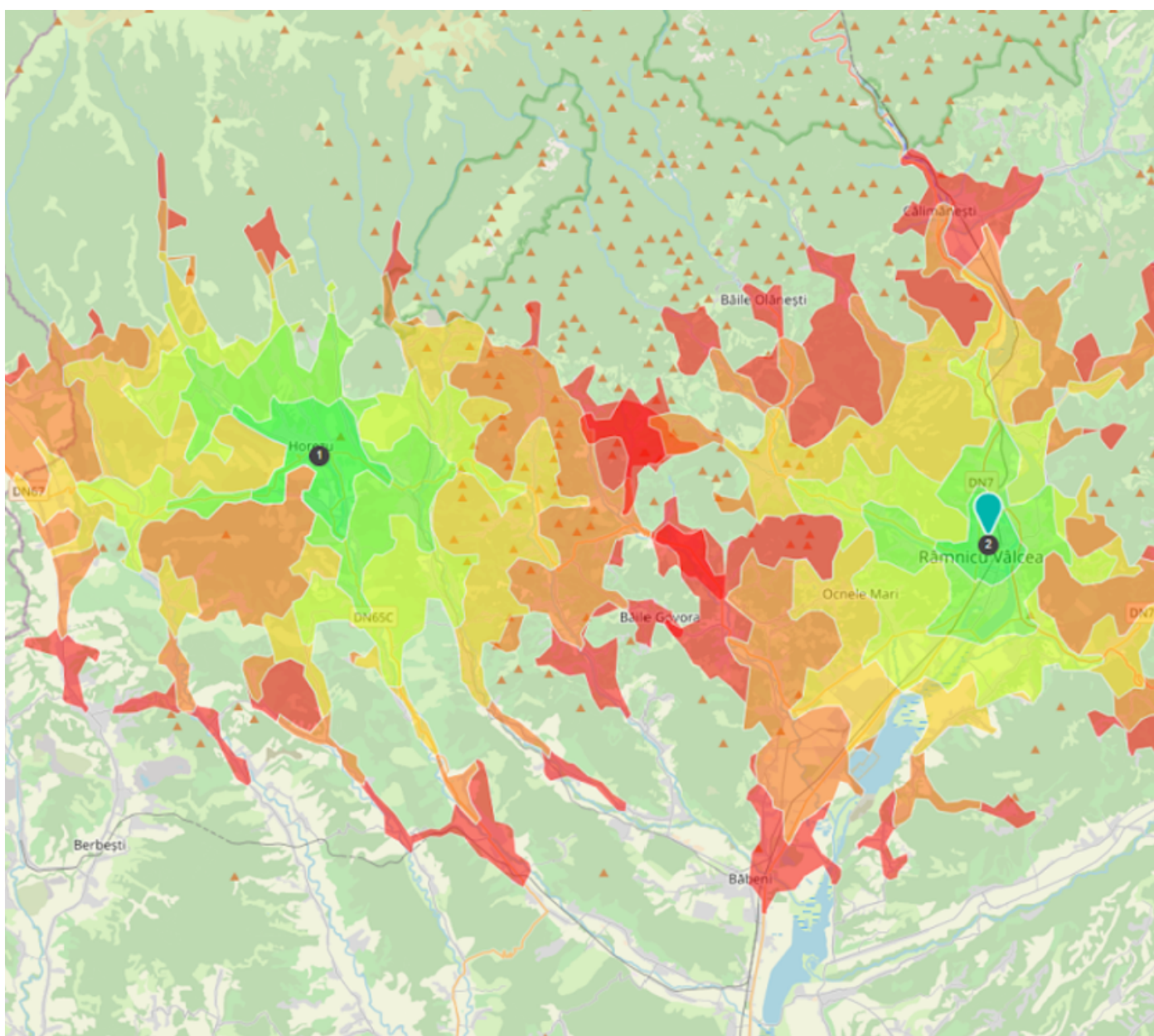
Între 2010-2023, **numărul spitalelor** din județul Vâlcea **s-a menținut la 6-7 unități, majoritatea în mediul urban** (ex. Horezu, Râmnicu Vâlcea). Relieful și distanțele **afectează accesul la servicii medicale**, mai ales în localități precum **Băile Olănești** și **Băile Govora**, unde drumul până la cel mai apropiat spital poate depăși 30 de minute.

Zona de studiu are un **singur spital**, la **Horezu**, modernizat cu fonduri europene și dotat cu aparatură medicală. Oferă servicii variate (chirurgie, neurologie, pediatrie etc.) și este principalul centru medical al zonei.

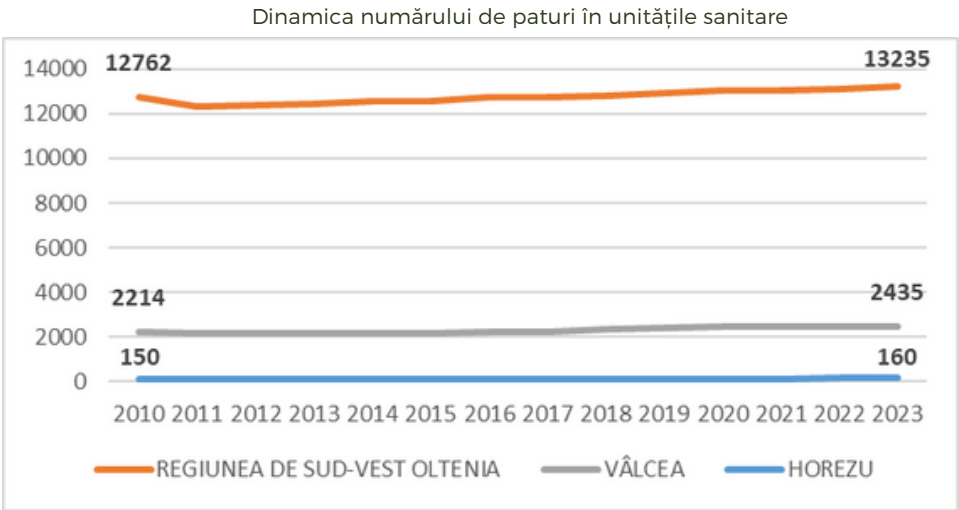
Analizând **izocronele de deservire ale spitalelor din regiune** observăm faptul că există o **zonă vulnerabilă** la jumătatea distanței dintre Horezu și Râmnicu Vâlcea, precum și extremitățile din nord și sud (dar care au densitate redusă a populației).

Pentru localitățile identificate, distanța de peste 30 de minute până la cel mai apropiat spital de urgență reprezintă un obstacol major. De asemenea, această deficiență în infrastructură medicală influențează atât demografia, cât și migrația populației - accesul la infrastructură de sănătate fiind un factor esențial pentru cei care iau în considerare relocarea din mediul urban în zonele rurale sau pentru cei care decid să rămână în regiune.

Spitalele la nivel județean și razele de deservire (izocrone)

Sursă: OpenStreetMap database

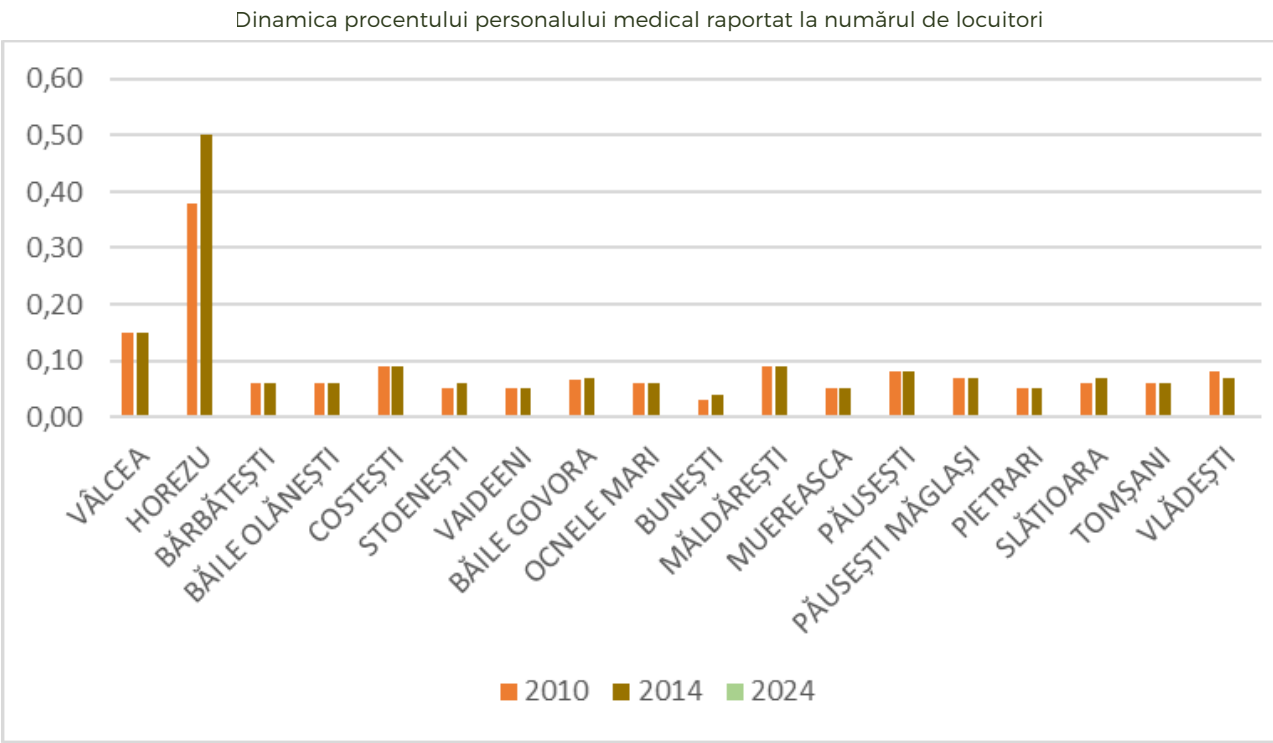
Sursă: Institutul Național de Statistică

Cabinete medicale (2023)

- 31 cabinete de medicină de familie (cele mai multe în Horezu, Băile Olănești și Costești – câte 3);
- 26 cabinete stomatologice în 15 UAT-uri (12 în Horezu); lipsesc în Costești, Măldărești și Pietrari.

Personal medical

- La nivel județean: de la 3.385 persoane (2010) la 3.837 (2023);
- Horezu: ~260 cadre medicale; Olănești și Govora: între 45 și 113;
- Personalul din rural rămâne redus, pe fondul privatizării și al pandemiei.

Sursă: Institutul Național de Statistică

În 2023, media populației deservite de un medic de familie în zona de studiu era de 1.989 persoane. Doar Ocnele Mari (3.461) și Slătioara (3.207) depășesc norma MS (3.000 loc/medic).

Concluzii

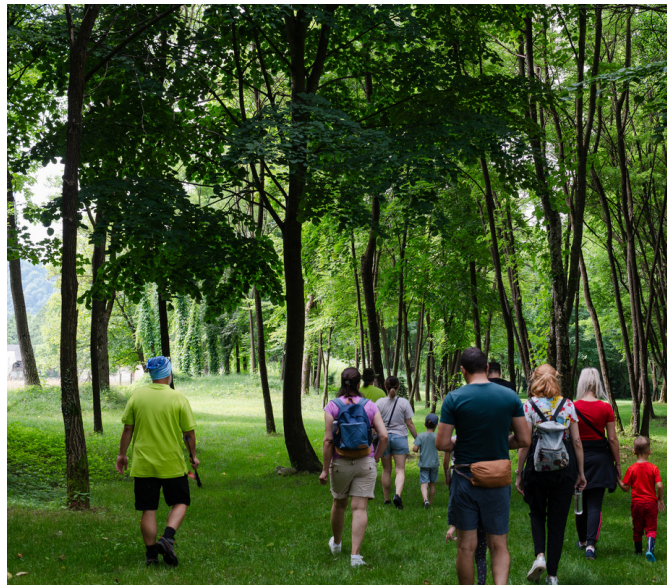
- Speranța de viață în Vâlcea: 81,51 ani (2023), cu aproape 6 ani peste media națională (75,54 ani);
- Județul Vâlcea prezintă valori mai mari ale speranței de viață la naștere comparativ cu media națională și cu Regiunea Sud-Vest Oltenia.
- Mortalitatea infantilă: scădere de la 13,3‰ (2010) la 3,4‰ (2023).

În zona **Oltenia de sub munte**, sistemul de **sănătate** se caracterizează printr-o **infrastructură stabilă**, dar cu discrepanțe notabile între mediul urban și cel rural.

La **nivel județean**, numărul spitalelor a rămas constant (6-7 unități), iar spitalul din Horezu, modernizat cu peste 10 milioane de lei din fonduri europene, oferă o gamă largă de servicii medicale, devenind polul de referință pentru întreaga regiune. Totuși, în localități precum Băile Olănești și Băile Govora, relieful dificil și infrastructura rutieră incomplet adaptată determină ca drumul până la cel mai apropiat spital să depășească 30 de minute, limitând accesul rapid la îngrijiri.

Distribuția personalului medical evidențiază o concentrare în centrele urbane: **Horezu** găzduiește între **90 și 260 de cadre**, în timp ce în **Băile Olănești** și **Băile Govora** numărul variază între **45 și 113** cadre, reflectând **influența turismului**. În **comunele rurale (Bărbătești, Costești, Pietrari, Vaideeni)** personalul este mult mai redus, iar raportul mediu de 1.989 locuitori per medic de familie, deși în limitele standardelor, depășește în anumite localități (Ocnele Mari – 3.461, Slătioara – 3.207) pragul recomandat.

Indicatorii de sănătate din zonă arată îmbunătățiri semnificative: speranța de viață a crescut la 81,51 ani în 2023 (cu un avans de

Sursă: Ion Mateș

5,97 ani față de media națională), iar **rata mortalității infantile** a scăzut de la **13,3‰ în 2010 la 3,4‰ în 2023**. Aceste progrese reflectă condiții de trai îmbunătățite și un acces mai bun la servicii medicale, însă nu sunt distribuite uniform în întreaga regiune.

În contextul dezvoltării economice și educaționale, **zonele cu potențial turistic** (Horezu, Băile Olănești, Băile Govora) **atrag investiții în infrastructura medicală** și generează un număr mai mare de angajați în sectorul sănătății.

În timp ce **localitățile rurale**, afectate de **scăderea populației** și **migrația specialiștilor**, continuă să întâmpine provocări legate de accesul la servicii și de reținerea cadrelor medicale.

6. ASISTENȚĂ SOCIALĂ

Realitatea statistică a teritoriului

Centre de zi și infrastructură socială

Rețea publică

- Localități fără infrastructură dedicată ce se concentrează mai mult pe servicii: Bărbătești, Costești, Stoenesti, Vaideeni, Bunești, Măldărești, Muereasca, Pietrari, Slătioara, Păușești.
- DGASPC Vâlcea (3 centre în zona de studiu) - Centru de Îngrijire și Asistență Govora (Băile Govora, beneficiari: 23), Centru de Îngrijire și Asistență Bistrița (Costești, beneficiari: 50), Centru de Îngrijire și Asistență Slătioara (Slătioara, beneficiari: 12)
- Primăria Orașului Horezu - Direcția de Asistență Socială - Centru de zi pentru copii „Săliște” (Horezu, beneficiari: 15)
- Primăria comunei Păușești-Măglași - Compartiment Asistență Socială (2 servicii) - Centru de zi de asistență și recuperare (Păușești-Măglași, beneficiari: 28) și Unitate de îngrijiri la domiciliu (Păușești-Măglași, beneficiari: 4)
- Primăria Comunei Vaideeni - Compartiment Asistență Socială și Autoritate Tutelară - Serviciu de asistență comunitară (Vaideeni, beneficiari: 58)
- Primăria Comunei Vlădești - Compartiment Asistență Socială - Centru de îngrijire de zi pentru copii aflați în situații de risc (Vlădești, beneficiari: 30)
- Vlădești, Tomșani, Păușești-Măglași: Planifică centre sociale în viitor.

Rețea privată

- Arhiepiscopia Râmnicului: Centrul de consiliere și sprijin „Sfântul Grigorie Decapolitul” (Costești, beneficiari: 15)
- Fundația „Inimă pentru Inimă”: Centru de Integrare Socio-Profesională Ocnele Mari (Ocnele Mari, beneficiari: 12)
- Parohia Intrarea Maicii Domnului în Biserică, Trăistari: Cantina Socială „Sfinții Apostoli Petru și Pavel” (Ocnele Mari, beneficiari: 100)

Ajutoare sociale locale

- Venit Minim Garantat (VMG): Toate localitățile studiate
- Alocație pentru Susținerea Familiei (ASF): Horezu, Băile Govora, Ocnele Mari, Băile Olănești, Păușești-Măglași, Vlădești
- Ajutoare de încălzire sezonieră: Majoritatea localităților analizate (ex. Horezu, Bărbătești, Băile Olănești, Ocnele Mari)
- Distribuție pachete alimentare (POAD): Păușești-Măglași, Tomșani (punctual)

Concluzii

Analiza **componentei de asistență socială** în comunele din **județul Vâlcea** relevă o **serie de provocări, dar și aspecte pozitive**, așa cum rezultă din observațiile extrase din știrile locale și strategiile elaborate de primăriile comunelor și orașelor analizate.

Pe de o parte, există o **serie de vulnerabilități și nevoi nesatisfăcute** în **domeniul social**, caracterizate printr-un **grad scăzut de calificare al forței de muncă, îmbătrânirea populației active și migrarea tinerilor** către zone mai dezvoltate economic.

Aceste probleme sunt **amplificate** de **insuficiența centrelor de asistență** dedicate copiilor și persoanelor vârstnice, care sunt dificil de susținut financiar și logistic de către autoritățile locale.

Totodată, se remarcă o prezență redusă a organizațiilor neguvernamentale și a specialiștilor capabili să furnizeze servicii sociale profesioniste. Aplicarea deficitară a legislației în domeniul social și lipsa unor stimulente clare pentru dezvoltarea întreprinderilor sociale contribuie și ele la menținerea unei situații problematice în plan social.

În paralel, activitățile culturale din Căminele și Casele de cultură locale sunt rare sau inexistente, inițiativele culturale fiind limitate din cauza costurilor ridicate atât pentru organizarea evenimentelor cât și pentru participarea locuitorilor la activități culturale externe.

Cu toate acestea, există și elemente favorabile care reflectă potențialul comunităților analizate.

În general, există o concepție pozitivă la nivel local în ceea ce privește îngrijirea copiilor și vârstnicilor, fiind identificate **centre de zi funcționale** pentru aceste categorii vulnerabile în anumite localități. De asemenea, se constată existența unor baze de date actualizate privind cererea și oferta de locuri de muncă și derularea unor programe timpurii de orientare profesională pentru tineri.

Comunitățile locale manifestă deschidere față de evoluțiile tehnologice, tendințele actuale privind protecția mediului și necesitatea pregătirii profesionale continue.

Evenimentele culturale locale consacrate beneficiază de un grad sporit de receptivitate din partea populației, în special din partea tinerilor, constituind puncte solide pentru dezvoltarea pe termen lung a componentei sociale în comunele analizate.

Sursă: Florin Stoican

7. PROFIL ECONOMIC

Realitatea statistică a teritoriului

Horezu prezintă o performanță economică mai dinamică în comparație cu alte localități analizate, sugerând o poziție importantă în cadrul zonei. A prezentat o creștere constantă a întreprinderilor active, ceea ce sugerează o atractivitate sporită a localității pentru antreprenori și investitori, datorită dezvoltării turismului și meșteșugurilor tradiționale (ceramica de Horezu).

Din punct de vedere a **cifrelor de afaceri** observăm:

- Horezu are cifra de afaceri cea mai mare din regiune, cu sectoarele economice principale sunt comerțul (44.38%), producția (22.77%) și transport (16.36%).
- Zonele turistice (ex. Băile Olănești, Horezu, Băile Govora) au cifre de afaceri mari datorită contribuției turismului, producției artisanale și serviciilor conexe.
- Zonele rurale (ex. Vaideeni, Bunești) au economii mai puțin dezvoltate, fiind dominate de agricultură. Localitățile periurbane (ex. Vlădești) arată un echilibru între producție și alte sectoare economice.

Toate localitățile prezintă un număr mare de întreprinderi în sectorul comerț cu amănuntul, cu excepția autovehiculelor și motocicletelor, dar și în sectorul transporturi terestre și transporturi prin conducte.

Analiza **distribuției întreprinderilor active** arată că:

- **Horezu** se remarcă în comerț cu amănuntul, transporturi terestre și prin conducte și HORECA.

- **Băile Olănești** este axată pe comerț cu amănuntul, hoteluri și alte facilități de cazare, restaurante și transporturi.
- **Vlădești** are o specializare în construcții și comerț cu amănuntul, Bărbățești în comerț cu amănuntul, transporturi și restaurante.
- **Păușești-Măglași** în comerț cu ridicată și amănuntul, dar și în construcții.

Din punct de vedere a **numărul de angajați** observăm:

- **Băile Olănești** este dominată de **sectorul turismului**, cu **321 de angajați**, consolidând importanța acestui domeniu pentru economia locală. Această specializare este împărtășită și de Băile Govora, unde turismul reprezintă un sector esențial. În același timp, sectorul HoReCa este relativ omogen distribuit în întreaga zonă, ceea ce sugerează o oportunitate pentru dezvoltarea unor programe educaționale adaptate nevoilor industriei ospitalității.
- **Păușești-Măglași** se evidențiază printr-o pondere ridicată a **angajaților în servicii (298)**, fiind un centru important pentru dezvoltarea sectorului terțiar. Alături de Vlădești, această localitate se specializează și în agricultură, ceea ce subliniază potențialul pentru programe educaționale axate pe agricultura ecologică și agro-turism. În ceea ce privește producția, aceasta este bine reprezentată în Horezu, Băile Olănești și Păușești-Măglași.

Structura și dinamica investițiilor publice și private

Între 2016 și 2022, **investițiile publice** din județul Vâlcea au crescut semnificativ în termeni absoluți, însă ponderea lor în bugetul general consolidat a rămas redusă și stabilă ($\approx 0,15\%$), indicând o creștere aliniată dinamicii naționale, fără consolidarea poziției relative a județului.

La nivelul zonei de studiu, evoluția este puternic polarizată: Horezu, Ocnele Mari și Măldărești concentrează cele mai mari creșteri ale cheltuielilor publice, în timp ce majoritatea celorlalte localități – Bărbătești, Mureasca, Păușești, Bunești, Slătioara, Tomșani, Vlădești – înregistrează niveluri reduse sau creșteri limitate, reflectând capacități investiționale și administrative mai slabe.

Între anii 2016 și 2022 se observă o schimbare semnificativă în structura cheltuielilor publice la nivelul localităților din Oltenia de sub Munte. Domenii precum **sănătatea, locuințele și serviciile publice, dar și administrația publică** au cunoscut creșteri majore, reflectând o reorientare a priorităților către infrastructura socială și calitatea vieții. În schimb, domenii precum **învățământul și transporturile** au înregistrat scăderi procentuale, de la 9,9% la 7,5% și respectiv de la 15,4% la 13,1%, deși rămân importante în structura bugetară.

Un aspect notabil este creșterea considerabilă a ponderii cheltuielilor pentru **protecția mediului**, care a urcat de la 1,1% la 12,5%, indicând o atenție tot mai mare pentru sustenabilitate și gestionarea resurselor naturale.

În același timp, cheltuielile pentru alte servicii publice generale au scăzut semnificativ (de la 47,4% la doar 0,3%), ceea ce sugerează o

redistribuire a bugetelor către domenii mai specifice și cu impact direct asupra populației.

Investițiile private (2018–2022) se intensifică în special în Horezu și Băile Olănești, urmate de Vaideeni, Ocnele Mari și Pietrari, confirmând rolul localităților turistice și cu economie diversificată ca poli de atracție pentru capitalul privat. Structural, producția și comerțul își consolidează ponderea, în timp ce turismul și transporturile scad relativ, sugerând o maturizare a economiei locale și o concentrare a investițiilor în sectoare mai stabile.

Cele mai importante domenii rămân **producția și comerțul**, care cumulează împreună peste 63% din totalul cheltuielilor private în 2022, față de aproximativ 58% în 2018. Această creștere evidențiază extinderea activităților industriale și consolidarea rețelelor comerciale, în special în centrele economice precum Horezu, Băile Olănești sau Pietrari.

De asemenea, se remarcă o creștere a ponderii **serviciilor** (de la 8,3% la 9,4%) și a sectorului Horeca (de la 3,1% la 3,6%), indicând o orientare tot mai accentuată către activități de suport economic, turism și servicii complementare.

În schimb, **turismul și transporturile** înregistrează o scădere procentuală – turismul de la 14,6% la 9,7%, iar transporturile de la 13,9% la 11,1% – ceea ce sugerează o redistribuire a cheltuielilor către domenii mai productive și mai stabile în contextul economic recent.

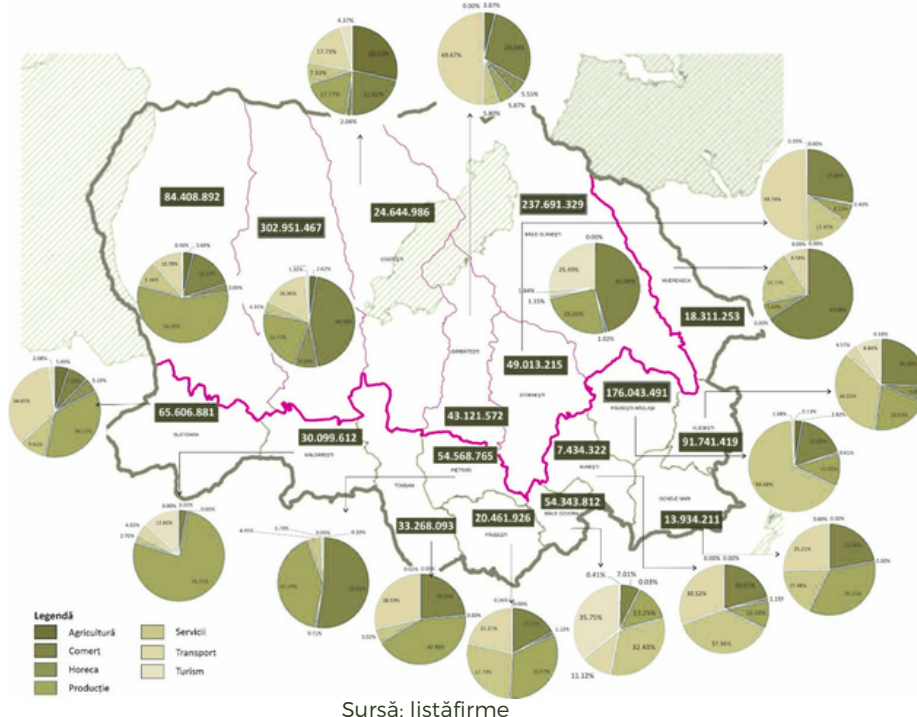
Totodată, agricultura își menține o pondere redusă, dar ușor crescătoare (de la 1,8% la 2,2%), semn al unei modernizări lente, însă constante, a exploatațiilor locale.

Concluzii

Horezu se remarcă printr-o economie diversificată și dinamică, cu un număr crescut de întreprinderi active. Dezvoltarea comerțului, producției și transportului sugerează o atractivitate sporită pentru investiții, susținută de ceramica tradițională de Horezu, un **brand recunoscut și exploatat economic**. Localitățile turistice Băile Olănești, Horezu și Băile Govora contribuie semnificativ la cifra de afaceri regională, beneficiind de producție artizanală, servicii conexe și un număr mare de angajați în sectorul HoReCa. Totuși, HoReCa prezintă o dezvoltare uniformă, indicând un potențial de extindere a infrastructurii turistice și a programelor de formare profesională pentru a susține acest sector. În timp ce Horezu și Costești demonstrează o creștere economică constantă, alte localități precum Stoenești, Pietrari și Tomșani rămân slab dezvoltate, cu un număr redus de întreprinderi și activități economice limitate. Această disparitate economică sugerează necesitatea unor politici locale diferențiate pentru a stimula investițiile și dezvoltarea economică uniformă.

Agricultura rămâne slab reprezentată în majoritatea localităților, cu excepția Horezu și Costești, unde creșterea cifrei de afaceri și numărului de angajați sugerează o mai bună valorificare a resurselor existente. În general, agricultura este devansată de alte sectoare economice, fiind necesară o modernizare a proceselor agricole și o integrare mai eficientă în lanțurile comerciale. În special pentru localitățile rurale sau cele cu o economie slab dezvoltată, diversificarea activităților economice reprezintă o oportunitate. Agricultura ecologică, agroturismul și producția artizanală sunt sectoare cu potențial de dezvoltare, care pot contribui la revitalizarea economiilor locale. În contextul unei economii predominant bazate pe turism, comerț și producție, programele de formare profesională trebuie să fie adaptate pentru a răspunde cerințelor acestor industrii. Dezvoltarea competențelor în HoReCa, comerț și meșteșuguri poate susține creșterea economică regională.

Distribuția cifrei de afaceri (în RON) a întreprinderilor active pe sectoare economice - an 2022

8. DEZVOLTARE IMOBILIARĂ

Realitatea statistică a teritoriului

Distribuție predominant rurală a fondului locativ județean

Conform PATJ la nivelul județului Vâlcea piața imobiliară este în ușoară creștere în ultimii ani, înregistrând creșteri la nivelul numărului de locuințe existente, suprafeței locuibile, autorizații de construcții emise. În 2020, majoritatea locuințelor din Regiunea Sud-Vest Oltenia (56,30%) și județul Vâlcea (57,69%) erau situate în mediul rural, reflectând o distribuție predominant rurală a fondului locativ.

În principalele orașe din Vâlcea, numărul locuințelor a fost în creștere, cea mai mare creștere fiind în Râmnicu Vâlcea (+3,03% între 2016 și 2020). În mediul urban, peste 94% dintre locuințe sunt proprietăți private. În cadrul orașelor din zona de studiu fondul de locuințe este: Horezu (2796), Băile Olănești (2041), Ocnele Mari (1521), Băile Govora (1269) însă acesta este mult sub cifra Râmnicu Vâlcea (47461).

Piața imobiliară este foarte diversificată în funcție de localitate:

- **Horezu și Băile Olănești** sunt cele mai active piețe imobiliare, având prețuri ridicate și o gamă variată de proprietăți (apartamente, case, pensiuni, terenuri)
- **Băile Olănești** se remarcă printr-o piață diversificată și prețuri foarte mari pentru pensiuni (849.000 EUR), sugerând o atracție turistică puternică.

Cererea și prețurile reflectă profilul economic și turistic al fiecărei zone:

- **Horezu** are prețuri ridicate, mai ales la pensiuni și hoteluri, ceea ce indică o cerere crescută pentru infrastructură turistică.
- **Tomșani și Păușești Maglași**, printre localitățile cu infrastructură și atractivitate turistică slabă au prețuri mici pentru case și terenuri, sugerând o cerere scăzută sau o atractivitate economică mai redusă.

Suprafața medie a proprietăților variază semnificativ: Casele din Horezu au o suprafață medie de 1.450 mp, mult peste media altor localități, ceea ce poate indica loturi mai mari sau proprietăți mai generoase. Același lucru este valabil și pentru terenurile din Horezu au cea mai mare suprafață medie (2.363 mp), ceea ce poate indica un interes mai mare pentru loturi mari, fie pentru dezvoltări turistice, fie pentru rezidențial. Cele mai mici case sunt în Băile Govora (100 mp) și Vlădești (139,25 mp), ceea ce sugerează o preferință pentru locuințe mai compacte în aceste zone.

Investițiile în pensiuni și hoteluri sunt concentrate în Horezu și Băile Olănești, sugerând un potențial ridicat pentru turism în aceste localități.

Horezu și Băile Olănești sunt centrele imobiliare cele mai dinamice, în timp ce alte localități, precum **Tomșani și Păușești Maglași**, au prețuri mai mici și o activitate imobiliară mai redusă.

9. ADMINISTRAREA TERITORIULUI

Realitatea statistică a teritoriului

Utilizarea terenului

Suprafețele agricole

- Suprafața totală de teren agricol la nivelul județului Vâlcea este de **242,856 ha**.
- Totalul suprafeței de teren agricol în cele 17 UAT-uri din zona de studiu este de **54,402 ha**.
- Suprafața agricolă din zona de studiu reprezintă **22.4% din totalul la nivel de județ** - lucru care indică că zona prezintă un potențial relevant de producție locală.

Zona de studiu are o pondere semnificativă de terenuri agricole, în special în UAT-urile Vaideeni, Horezu, și Slătioara, care dispun de suprafețe mari destinate agriculturii. Aceasta reflectă o utilizare intensă a terenurilor pentru producția agricolă, cu o diversificare semnificativă a tipurilor de terenuri.

UAT-urile menționate sunt cele care contribuie cel mai mult la suprafața agricolă totală, având condiții favorabile pentru diverse activități agricole, inclusiv culturi intensive.

Terenuri arabile:

- Suprafața totală de **teren arabil** la nivelul județului Vâlcea este de **86,857 ha**.
- Totalul suprafeței de teren arabil în cele **17 UAT-uri** din zona de studiu este de **14,830 ha**.
- Suprafața arabilă din zona de studiu reprezintă **17% din totalul la nivel de județ**.

Terenurile arabile constituie o proporție semnificativă din suprafața agricolă, iar UAT-urile **Vaideeni, Horezu, și Slătioara** sunt și în acest caz în frunte, având suprafețe mari de teren arabil, ceea ce sugerează o utilizare intensivă pentru culturi de cereale și alte plante agricole.

Aceste UAT-uri beneficiază de terenuri favorabile pentru agricultura de câmp, iar suprafețele de teren arabil din zona de studiu sunt destinate, în principal, pentru producția de alimente de bază.

Pășuni și fânețe:

- Suprafața totală de pășuni și fânețe la nivelul județului Vâlcea este de 106,894 ha.
- Totalul suprafeței de pășuni și fânețe în cele 17 UAT-uri din zona de studiu este de 16,400 ha.
- Suprafața de pășuni și fânețe din zona de studiu reprezintă 15.3% din totalul la nivel de județ

În ceea ce privește **pășunile**, UAT-urile **Vaideeni, Horezu și Slătioara** au cele mai mari suprafețe, ceea ce sugerează o activitate semnificativă în domeniul creșterii animalelor. **Băile Govora și Măldărești** au **suprafețe mici de pășuni**, ceea ce poate indica o utilizare mai restrânsă a terenurilor pentru astfel de activități.

Comparativ, fânețele sunt mai bine reprezentate în UAT-uri precum **Vaideeni (1739 ha)**, **Slătioara (1291 ha)** și **Horezu (1014 ha)**, iar **Băile Govora** se află din nou pe locul cu **cea mai mică suprafață de fânețe**.

Vii și pepiniere viticole

În județul Vâlcea, viticultura nu pare a fi un sector major, cu excepția UAT-ului Slătioara (2 ha), care se remarcă printr-o suprafață mică dar semnificativă de vii și pepiniere viticole. Restul UAT-urilor nu prezintă suprafețe relevante dedicate acestui sector, indicând o concentrare scăzută pe viticultură.

Livezi și pepiniere pomicole

- Suprafața totală de livezi și pepiniere pomicole la nivelul județului Vâlcea este de 12,952 ha.
- Totalul suprafeței de livezi și pepiniere pomicole în cele 17 UAT-uri din zona de studiu este de 4,829 ha.
- Suprafața de livezi din zona de studiu reprezintă 37.3% din totalul la nivel de județ (în ciuda terenului dificil/deluros-muntos) - lucru care indică un nivel ridicat de producție și performanță pe acest sector, care merită valorificat prin dezvoltarea produselor locale.

Datele referitoare la livezile și pepinierele pomicole arată că UAT-urile Horezu (401 ha), Băile Olănești (116 ha) și Păușești (380 ha) au cele mai mari suprafețe dedicate acestui tip de teren. Vaideeni și Măldărești au, de asemenea, suprafețe semnificative (640 ha și, respectiv, 171 ha), indicând o activitate pomicolă mai concentrată în aceste zone.

În schimb, UAT-urile Vlădești (22 ha) și Slătioara (59 ha) au suprafețe mult mai mici, ceea ce sugerează o mai puțină concentrare pe sectorul pomicol în aceste localități.

Terenuri neagricole

Suprafețele **neagricole** sunt cele mai mari în **Băile Olănești (13,808 ha)** și **Vaideeni (10,068 ha)**, ceea ce sugerează o utilizare semnificativă a terenurilor pentru dezvoltări neagricole (infrastructură, dezvoltare urbană sau industrială). În schimb, UAT-urile mai mici, precum **Pietrari**, **Păușești** și **Bărbătești**, au suprafețe relativ reduse de terenuri neagricole, ceea ce indică un peisaj predominant agricol.

Terenuri degradate și neproductive

Problemele de **degradare a terenurilor** sunt mai vizibile în **Băile Olănești (195 ha)**, **Horezu (266 ha)** și **Costești (126 ha)**, care au suprafețe mai mari de terenuri degradate și neproductive. Aceste terenuri ar putea necesita măsuri de restaurare și gestionare eficientă pentru a preveni extinderea fenomenului de degradare. UAT-urile precum **Băile Govora (7 ha)** și **Pietrari (13 ha)** au suprafețe mult mai mici de terenuri degradate, ceea ce sugerează o gestionare mai bună a terenurilor agricole.

Sursă: Doru Păunescu

Suprafața ocupată de păduri și altă vegetație forestieră

În anul 2014, structura proprietății forestiere în zona Oltenia de sub Munte prezintă diferențe între UAT-uri. În majoritatea localităților, pădurile se regăsesc aproape exclusiv în **proprietate privată**, cu valori constante precum 636 ha în Băile Govora, 991 ha în Ocnele Mari, 804 ha în Bunești, 761 ha în Măldărești sau 2.564 ha în Muereasca.

Zonele cele mai extinse rămân Costești (509 ha), Stoenesti (1.681 ha), Tomșani (1.129 ha) și Vlădești (1.007 ha), toate private. Totuși, două localități se detașează prin **creșteri semnificative ale proprietății private**: Băile Olănești, care ajunge la 7.164 ha (față de circa 825 ha în anii anteriori), și Vaideeni, cu 9.633 ha.

În contrast cu această predominanță a proprietății private, **proprietatea publică** apare în 2014 doar în patru UAT-uri.

În Băile Olănești se înregistrează 6.110 ha de pădure publică, în scădere față de anii anteriori. În Horezu apar 6.563 ha de pădure publică, o valoare care inversează situația anilor precedenți, când aproape întreaga suprafață forestieră era clasificată ca privată.

Costești include în 2014 un fond forestier public de 8.000 ha, absent în anii anteriori, iar Vaideeni nu mai prezintă deloc pădure publică, după ce între 2011-2013 înregistrase între 2.499 și 2.935 ha. Această distribuție neuniformă a proprietății publice indică o perioadă de **reorganizare a regimului silvic, cu implicații asupra administrării, controlului exploatărilor și capacității de conservare a fondului forestier în zonele cu presiune ridicată**.

La nivelul zonei, se observă o variație semnificativă între localități în ceea ce privește raportul dintre creșterea și pierderea suprafețelor acoperite cu arbori.

UAT-urile cu suprafețe forestiere mari, precum Vaideeni (9.200 ha), Horezu (6.800 ha) și Costești (6.900 ha), concentrează atât cele mai ridicate creșteri absolute, cât și cele mai mari pierderi. Vaideeni înregistrează cea mai importantă pierdere din teritoriu, cu 540 ha afectate (5,87%), în timp ce regenerarea este de 150 ha (1,63%). La Horezu, creșterea de 100 ha (1,47%) este depășită de o pierdere de 340 ha (5%). Costești prezintă o situație similară: doar 34 ha de regenerare (0,49%) comparativ cu 210 ha pierdere (3,04%).

Băile Olănești se remarcă printr-o dinamică dezechilibrată, pierderea fiind de 400 ha (30,77% din suprafața analizată), față de o creștere de doar 78 ha (6%). Muereasca înregistrează, la rândul său, pierderi proporțional ridicate, 91 ha (3,96%), depășind cele 59 ha de creștere (2,57%). Aceste valori indică zone în care presiunea asupra pădurii este semnificativ mai mare decât ritmul de regenerare.

În contrast, **există localități unde creșterea depășește pierderea**, sugerând procese de regenerare stabilă sau succesiune naturală: Slătioara, Vlădești, Bunești, Păușești-Măglași, Pietrari.

Unele localități se apropie de un echilibru între cele două procese. Ocnele Mari prezintă o creștere de 32 ha (2,46%) și o pierdere de 13 ha (1%), iar Stoenesti 53 ha creștere (3,12%) raportat la 32 ha pierdere (1,88%). Tomșani se află într-o zonă intermediară, cu 31 ha creștere (4,25%) și 10 ha pierdere (1,37%).

Mobilitate și Transport

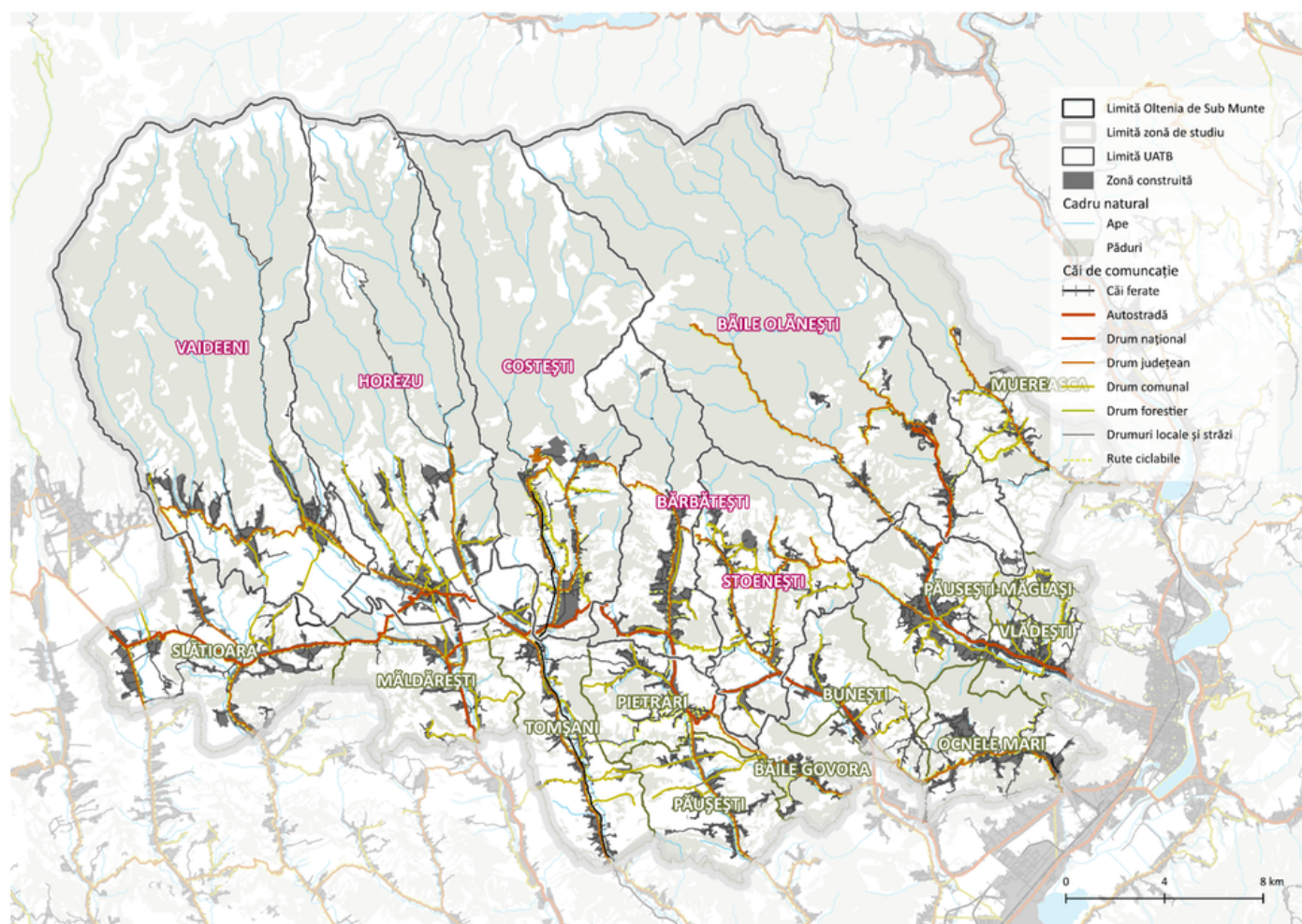
Transport rutier, transport public, calea ferată

Rețeaua de drumuri din teritoriu prezintă o **stare generală moderat favorabilă**, cu un grad ridicat de **modernizare pe axele principale**. Aproximativ **46–47%** din **drumuri** sunt **asfaltate**, cu o acoperire excelentă la drumurile naționale (peste 98%) și bună la drumurile județene (peste 77%). În schimb, drumurile comunale și cele neclasificate concentrează principalele vulnerabilități, având proporții mai mari de pietriș (26% din rețea) și pământ (aproximativ 4,8%).

Tendința generală indică o rețea națională și județeană relativ bine întreținută, contrastând cu starea precară a rețelei secundare și rurale. Există un risc strategic asociat celor circa 14% din drumuri aflate în stare rea sau medie, unde reabilitarea este esențială pentru a preveni deteriorarea extinsă și pentru a reduce discrepanțele teritoriale.

Transportul public gravitează către Râmnicu Vâlcea - este destul de dificil transportul între UAT-urile componente ale zonei de studiu.

Trasee rutiere și feroviare

Sursă: OpenStreetMap database

Calea ferată

Localitățile din vestul județului – Horezu, Bărbătești, Vaideeni – nu dispun de legături directe de cale ferată pentru pasageri.

În lipsa stațiilor sau halelor funcționale în zonă, **conexiunile cu rețeaua CFR se realizează prin Râmnicu Vâlcea** sau Băbeni, ori prin puncte de legătură apropiate de centrele urbane. Deși această soluție oferă o minimă accesibilitate feroviară, atractivitatea trenului pentru locuitori și turiști rămâne redusă, din cauza necesității frecvente a transbordărilor cu alte mijloace de transport.

Mocanita (care este închisă), și care **conectează Vaideeni, Costești, Tomșani, Frâncești și Băbeni**, este un punct tare relevant al zonei pentru turism, nevalorificat.

Utilități publice

Între 2010 și 2023, **infrastructura de apă și canalizare** s-a extins semnificativ: la nivel național rețeaua de apă a crescut cu peste 50%, iar cea de canalizare cu peste 117%, iar în Regiunea Sud-Vest Oltenia ritmul a fost și mai accentuat (+70% la apă și +155% la canalizare). În județul Vâlcea, **ponderea populației deservite** de alimentarea cu apă a crescut de la 67,6% la 90,0%, iar cea conectată la canalizare de la 45,2% la 49,8%, comparativ cu evoluții mai pronunțate la nivel regional (de la 67,3% la 98,3% pentru apă și de la 39,6% la 70,2% pentru canalizare).

În județul Vâlcea, extinderea rețelelor a fost importantă, dar inegală la nivel local. UAT-uri precum Stoenеști, Păușești-Măglași și Muereasca au avut creșteri considerabile, în timp ce alte localități (Ocnele Mari, Slătioara, Costești) au înregistrat scăderi sau stagnări, reflectând discrepanțe teritoriale și necesitatea continuării investițiilor în infrastructura deficitară.

În timp ce la nivel național lungimea rețelelor de gaze naturale a înregistrat un trend descendent, în județul Vâlcea și în UAT-uri precum Ocnele Mari (+75,36%), Păușești Măglași (+74,59%) și Băile Olănești (+42,73%) s-au realizat extinderi semnificative ale infrastructurii, adaptate cererii locale. Starea generală evidențiază **o dinamică pozitivă** în aceste localități, contrastând cu tendința generală națională.

Dinamica numărului de autoturisme

Majoritatea localităților prezintă o tendință clară de **creștere a gradului de motorizare**. De exemplu, Horezu a crescut de la 23,58 în 2015 la 40,71 în 2022, iar Băile Govora de la 29,16 la 50,43 în aceeași perioadă. Aceste date indică **o dezvoltare economică** și un acces mai facil la autoturisme. Măldărești prezintă o creștere spectaculoasă, de la 6,44 la 59,20, reflectând atât o creștere accelerată a numărului de autoturisme, cât și o posibilă scădere a populației.

Pe de altă parte, există localități cu valori scăzute sau chiar în scădere, cum ar fi Muereasca (de la 6,84 în 2015 la 5,06 în 2022) și Bărbătești (de la 16,79 la 14,32), ceea ce poate indica fie un grad redus de motorizare, fie un nivel economic inferior. Concluzia generală este că **motorizarea crește în zonele cu o dinamică economică pozitivă**, dar rămâne inegal distribuită.

Construcții

Utilități și spații publice

În perioada 2010-2023, toate localitățile analizate (Horezu, Băile Olănești, Băile Govora, Ocnele Mari) au înregistrat o scădere a suprafețelor publice, cu Băile Govora evidențiindu-se printr-un **declin semnificativ (-14,7%)**. În ceea ce privește spațiile verzi, Municipiul Vâlcea reprezintă o excepție pozitivă (+101,68%), în timp ce Horezu a pierdut -16,67% din suprafața verde. La nivel de indicatori pe cap de locuitor, **Băile Olănești și Băile Govora depășesc standardele europene, în timp ce Horezu și Ocnele Mari rămân sub nivelul recomandat**, semnalând un deficit de spații verzi și o nevoie clară de intervenție. Starea generală evidențiază un dezechilibru: avans izolat în Vâlcea și stagnare sau regres în celelalte localități.

Locuințe

Sectorul rezidențial din județul Vâlcea a traversat o perioadă de scădere și stagnare între 2010-2014, urmată de o relansare treptată până în 2023. Numărul de locuințe terminate a atins minimul în 2014 (593 locuințe), dar a revenit aproape la nivelul din 2010 (973 locuințe în 2023), **semnalând o îmbunătățire economică și a investițiilor imobiliare.**

La nivel local, există contraste majore:

- Vlădești a suferit o scădere semnificativă a locuințelor finalizate (de la 62 în 2010 la 19 în 2023), deși per ansamblu a avut o creștere spectaculoasă de 49% a stocului total de locuințe.
- Vaideeni și Bărbănești au înregistrat fluctuații mari, cu episoade de creștere și declin rapid, sugerând instabilitate demografică și investițională.
- Horezu, deși oraș turistic, a avut o evoluție oscilantă, cu o scădere recentă accentuată a locuințelor finalizate, reflectând posibile limitări în dezvoltarea turistică și imobiliară.

În privința **stocului total de locuințe** (indiferent de statutul proprietății):

- Județul Vâlcea a crescut cu 6.97%, sub media națională (15.36%), dar în linie cu ritmul regional (6.22%).
- Vlădești și Păușești Măglași se remarcă pozitiv prin creșteri rapide (+49.22% și +22.59%), în contrast cu scăderi în Băile Govora și Măldărești (-2.68% și -2.83%).

Privind structura proprietății:

- Locuințele proprietate publică au scăzut puternic la nivel național (-37.68%), însă județul Vâlcea contrazice trendul, înregistrând o creștere de 14.26%.
- În teritoriu, însă, fondul locativ public este aproape inexistent în multe UAT-uri, indicând fie privatizare masivă, fie lipsa dezvoltării locuințelor sociale.
- Măldărești a bifat o creștere remarcabilă procentual, de 200%, dar în termeni absoluți rămâne nesemnificativă.

Sursă: Daniel Mîrlea

Construcții

În județul Vâlcea, dezvoltarea construită a cunoscut o tendință generală de scădere în perioada 2010-2023. Numărul autorizațiilor de construire pentru clădiri rezidențiale a scăzut cu 36,8%, de la 905 în 2010 la 572 în 2023, indicând o încetinire constantă a dezvoltării imobiliare.

La nivel local, Păușești Măglași a arătat o dinamică pozitivă recentă, cu un vârf de 37 autorizații în 2022, urmat de o scădere în 2023. În schimb, Bărbătești și Costești mențin o activitate rezidențială redusă și fluctuantă, iar Vlădești, deși pornea de la un nivel ridicat (44 autorizații în 2012), a scăzut semnificativ până la 16 autorizații în 2023.

Construcțiile administrative au fost aproape inexistente. La nivel județean, numărul autorizațiilor a oscilat între 2 și 21 anual, cu un vârf în 2015, urmat de o scădere abruptă.

În zonele studiate, majoritatea localităților au emis 0-2 autorizații anual, reflectând stagnarea investițiilor în infrastructura publică.

În sectorul hotelier, deși per ansamblu activitatea a fost redusă (3-14 autorizații/an județean), se observă un trend de creștere din 2017 până în 2023. Investițiile au fost punctuale: Horezu și Băile Olănești prezintă o ușoară revitalizare în 2022-2023, în timp ce în celelalte localități activitatea a fost aproape absentă.

În domeniul comerțului, autorizațiile pentru clădiri comerciale au avut un maxim în 2014 (41 autorizații), dar ulterior au înregistrat o scădere constantă, ajungând la 19 autorizații în 2023.

Horezu este singura localitate cu o activitate comercială ceva mai susținută. În celelalte localități, activitatea comercială construită este sporadică sau inexistentă.

La categoria „alte clădiri”, tendința generală la nivel județean este de scădere față de începutul perioadei analizate, cu un minim în 2016 și o încercare de revenire în 2022, urmată de o nouă scădere în 2023. La nivel local, Vlădești a avut o activitate semnificativă până în 2020, dar ulterior a înregistrat o reducere drastică. Horezu și Băile Olănești au înregistrat activități modeste, fără evoluții consistente.

Horses Nest - Vaideeni

Sursă: Ion Mates

Concluzii

Utilizarea terenului

Creșterea suprafețelor pomicole și implicarea în activități agricole de nișă: Băile Govora se remarcă prin creșterea masivă a suprafețelor de livezi și pepiniere (+114,8%), sugerând o accentuare a interesului pentru agricultură de nișă, cum ar fi pomicultura, în special pentru producția de fructe (meri, pruni) și valorificarea acestora prin mici afaceri locale. Aceasta poate fi corelată cu o tendință generală de diversificare a activităților economice din zonă, precum și cu accesul la fonduri europene pentru dezvoltarea agriculturii de nișă și activități conexe. Această dinamică este reflectată și în localități precum Horezu, care, deși are o creștere moderată a suprafețelor agricole și a fânețelor, continuă să se dezvolte în jurul unor activități agricole cu valoare adăugată, precum ceramica tradițională și agricultură. Totodată, este important de menționat că asemenea creșteri pot marca și efecte de reclasificare între categoriile de folosință.

În ciuda variației procentuale negative, Vaideeni rămâne UAT-ul cu cea mai mare suprafață de pășuni din zona de studiu (2.992 ha), confirmând rolul său de pol pastoral major, cu tradiție în creșterea animalelor.

Declinul suprafețelor agricole și impactul economic: La nivelul județului Vâlcea, suprafața arabilă și cea agricolă totală au înregistrat scăderi moderate (-1,1%), indicând mai degrabă redistribuiri și reclasificări a utilizărilor agricole. În acest context, se observă diferențe semnificative între localități, în special între zonele montane/subcarpatice și cele cu profil mixt (agricol-turist). Alte sectoare economice, cum ar fi industria forestieră și turismul, care au început să câștige teren, mai ales în zonele montane și subcarpatice.

În județul Vâlcea, agricultura începe să se orienteze tot mai mult către practici durabile și ecoturism. Localități precum Costești și Horezu au păstrat stabilitatea suprafețelor agricole și pășunilor, dar și-au diversificat economia prin promovarea turismului rural, festivalurilor culturale și agriculturii ecologice. Horezu, de exemplu, a reușit să-și mențină suprafața agricolă stabilă și a înregistrat creșteri moderate în livezi, ceea ce indică o concentrare asupra agriculturii sustenabile și integrării acesteia cu turismul cultural și meșteșugăresc, precum ceramica.

Băile Govora prezintă o dinamică distinctă, caracterizată prin creșteri simultane ale suprafeței arabile (+26,9%) și ale livezilor și pepinierele pomicole (+114,8%), corelate cu o reducere accentuată a fânețelor (-59,7%) și a terenurilor degradate sau neproductive (-66,7%). Acest profil sugerează procese consistente de schimbare a folosinței terenurilor și/sau reevaluări statistice, compatibile cu o specializare agricolă mai intensă (pomicultură) și cu reducerea suprafețelor marginale raportate.

În concluzie, zona de studiu reprezintă un sector agricol important, cu o diversificare semnificativă a activităților, incluzând atât agricultura de câmp (14,830ha), pomicultura (4,829ha), cât și creșterea animalelor (pășuni 16,400ha).

- Terenuri agricole: VAIDEENI deține cea mai mare suprafață, cu 5.691 ha, urmat de HOREZU (4.046 ha) și SLATIOARA (3.432 ha).
- Livezi și pepiniere pomicole: STOENESTI are cea mai mare suprafață, de 930 ha, urmat de ORAS HOREZU (401 ha) și ORAS BAILE OLANESTI (230 ha).
- Pășuni: VAIDEENI se remarcă cu 2.992 ha, urmat de SLATIOARA (1.319 ha) și BAILE OLANESTI (1.826 ha).

Aceste UAT-uri reprezintă zonele de bază pentru activitățile agricole, pomicole și pastorale în regiunea de studiu, contribuind semnificativ la producția agricolă și la modelele de utilizare a terenurilor din județ. Horezu include atât terenuri agricole medii, cât și mari, fiind oportună producția agricolă mixtă (culturi și creșterea animalelor).

În ceea ce privește fondul forestier, analiza evidențiază o presiune localizată în UAT-urile cu suprafețe forestiere extinse, unde pierderile cumulate depășesc câștigurile raportate prin monitorizarea satelitară (Global Forest Watch), în special în Vaideeni, Horezu, Costești și Băile Olănești. În paralel, alte localități (Slătioara, Vlădești, Bunești) înregistrează bilanțuri pozitive. Aceste rezultate indică necesitatea corelării datelor statistice oficiale (INS, CLC, amenajamente silvice) cu datele satelitare, pentru a distinge între exploatare forestiere în regim autorizat, regenerare naturală și conversii reale de utilizare a terenurilor.

Mobilitate și Transport

Rețeaua de transport

La nivel regional, zona beneficiază de o accesibilitate facilă, în special dinspre capitală. În contextul sprijinirii dezvoltării turistice, timpul de deplasare este comparabil cu cel către zone montane deja consacrate, precum Valea Prahovei. Un avantaj competitiv important al acestei zone este lipsa ambuteiajelor și a traficului intens, specific acelor destinații, ceea ce transformă Bucureștiul într-o sursă turistică relevantă. Obiectivul nu ar trebui să fie doar tranzitarea zonei de către turiști, ci atragerea acestora pentru sejururi mai lungi. În timp ce Valea Prahovei oferă dotări turistice mai atractive, în special pentru sezonul de iarnă, zona de studiu se remarcă printr-un avantaj competitiv în turismul balnear.

Din perspectiva infrastructurii rutiere, se observă existența unei axe principale est-vest, la baza zonei montane (traversând UAT-urile Vaideeni, Horezu, Costești, Băile Olănești, Bărbățești, Stoenesti), care împarte teritoriul în două.

Drumurile comunale sunt orientate predominant nord-sud, urmând văile și zonele construite. Această configurație generează o accesibilitate mai redusă între UAT-urile învecinate, fiind necesară utilizarea drumului național. Totuși, distanțele de deplasare sunt reduse, ceea ce face ca această caracteristică să nu fie considerată o disfuncționalitate majoră.

Se consideră oportună dezvoltarea unei rețele de piste ciclabile, cu prioritate pentru locuitorii zonei. Accentul trebuie pus pe siguranța drumurilor naționale și județene pentru bicicliști, urmată de completarea infrastructurii pe drumurile comunale (axele nord-sud).

Transportul public

Transportul public este asigurat prin **rețeaua de microbuze**, care **conectează** toate **localitățile analizate** cu municipiul **Râmnicu Vâlcea**, funcționând ca nod principal al rețelei.

Se observa **lipsa** unui **transport public** facil între **UAT-urile componente ale zonei** de studiu care să sprijine turismul în zonă, actualele trasee de microbuze gravitând doar către Râmnicu Vâlcea. Se consideră relevantă crearea unui traseu circuit, între UAT-urile componente.

Propunere circuit Băile Olănești, Ocnele Mari (cu legătură Râmnicu Vâlcea), Băile Govora, Bărbătești, Măldărești, Slătioara, Văideni, Horezu, Costești, Bărbătești, Stănești, Păușești, Băile Olănești.

Mocanița

Zona pe care o străbate mocănița este bogată în **patrimoniu natural** și **cultural**, incluzând mănăstiri istorice și peisaje montane deosebite. La **Costești**, de exemplu, se află **Muzeul Trovanților** și o serie de **mănăstiri**, iar localitatea este un important centru turistic datorită **resurselor naturale** și **culturale**.

Un proiect de colaborare între localitățile din traseul mocăniței și Uzinele Sodice Govora a fost propus în anii 2000 pentru a valorifica potențialul turistic al zonei, fără a afecta interesele economice ale companiei. În viitor, Vâlcea ar putea deveni o destinație turistică populară, atrăgând vizitatori care doresc să experimenteze o călătorie cu un tren de epocă, în mijlocul unui peisaj spectaculos, cu o atmosferă deosebită.

Spații publice, locuințe, construcții

Spații publice

Localitățile urbane din zonă – Râmnicu Vâlcea, Horezu, Băile Olănești, Băile Govora, Ocnele Mari – dispun de suprafețe de **spații publice** semnificative. Fiind și destinații turistice, este esențial ca aceste spații să fie atractive, bine echipate și sigure, pentru a contribui la creșterea calității vieții și atractivității turistice.

În cazul localităților rurale, spațiile publice au o altă funcție. Este important ca **vatra satului** – nucleul tradițional al comunității – să fie conservată sau regenerată acolo unde a fost afectată, pentru a păstra identitatea locală și coeziunea socială.

Fondul locativ

Fondul locativ din județul Vâlcea reflectă o tendință generală de creștere moderată între 2010 și 2023, pe fondul unei revitalizări economice și a investițiilor în sectorul rezidențial. Deși numărul total de locuințe a crescut cu aproape 7%, sub ritmul național, există localități, precum Vlădești și Păușești-Măglași, care au înregistrat evoluții accelerate, indicând o atracție rezidențială în creștere. La polul opus, localități precum Băile Govora și Măldărești au înregistrat scăderi ale fondului locativ.

Numărul locuințelor finalizate a variat semnificativ: după un declin în perioada 2010-2014, județul a recuperat progresiv, ajungând în 2023 aproape de nivelul din 2010. Cu toate acestea, în unele localități rurale și turistice (ex. Horezu, Vaideeni) se observă stagnări sau scăderi recente ale ritmului de construire.

În ceea ce privește proprietatea, fondul locativ este dominat clar de locuințele private, în timp ce locuințele publice au cunoscut o scădere accentuată la nivel național și regional – Vâlcea contrabalansând această tendință printr-o creștere atipică de peste 14%.

Per ansamblu, fondul locativ vâlcean se află într-o stare stabilă, cu unele poli de dezvoltare intensificată și câteva zone care necesită intervenții pentru revitalizare.

Ghidul de relocare la oras la sat poate fi un declansator relevant privind dinamica construcțiilor. Mutarea de la oraș la sat presupune o adaptare la un fond locativ predominant tradițional, cu niveluri variabile de acces la utilități moderne. Ghidul subliniază că succesul relocării depinde de infrastructura minimă existentă (apă, canalizare, încălzire, internet) și de posibilitățile de renovare sau adaptare a locuințelor existente, aspect esențial mai ales în zonele rurale analizate, unde aceste condiții pot fi insuficient dezvoltate.

10. AGRICULTURA

Realitatea statistică a teritoriului

Utilizarea terenului

Atât Județul Vâlcea cât și zona de studiu au un caracter predominant rural;

Agricultura și silvicultura joacă un rol esențial în economia județului, angajând mai mult de un sfert din populația ocupată, depășind media națională;

Deși la nivelul județului suprafețele agricole și arabile au înregistrat ușoare scăderi, **producția agricolă** este una **pozitivă**:

o Totalul producției agricole aproape s-a dublat între 2010-2022 (64,45 milioane – 109,57 milioane), toate cele 3 ramuri cunoscând creșteri;

o Agricultura vegetală domină: este cea mai mare componentă, dar are fluctuații semnificative;

o Agricultura animală este mai stabilă – crește gradual;

o Serviciile agricole rămân marginale ca pondere, dar cresc constant (aproape s-au cvadruplat între 2010-2022, ceea ce sugerează o dezvoltare semnificativă a activităților conexe/ modernizare a sectorului precum mecanizare, consultanța agricolă sau logistica);

- **Producția de fructe a crescut semnificativ, în special la prune și mere**, pomicultura și viticultura având un rol semnificativ;

Sector zootehnic dinamic: Vâlcea este lider regional în creșterea bovinelor și suprafețe cultivate cu pomi. S-a înregistrat o creștere puternică în sectorul privat pentru ovine, caprine, cabaline și păsări, cu o dublare a efectivelor de albine în perioada analizată;

Aproape jumătate din suprafața Județului este ocupată de terenuri agricole și în jur 20-30% din zona de studiu reprezintă terenuri agricole, restul de 70-80% fiind ocupate de păduri și terenuri neproductive sau construite.

În zona de nord a județului predomină exploatarea lemnului, iar în sud, creșterea animalelor și pomicultura sunt subramuri importante, ceea ce se reflectă și la nivelul zonei de studiu prin modul de utilizare a terenurilor.

Zona de studiu

Performanță economică variabilă între localitățile din zona de studiu

o Cele mai **performante localități** din punct de vedere al **dezvoltării economice în domeniul agricol**: Costești, Văideeni, Horezu care au cunoscut creșteri semnificative în cifra de afaceri, profitul în agricultură și numărul de angajați;

o **Stabilitate economică și dezvoltare lentă**: Păușești-Măglași, Slătioara, Băile Govora au înregistrat creșteri constante și stabilitate în activitatea agricolă, cu evoluții pozitive ale profitului și unui număr constant de angajați;

o **Provocări** pentru **Bărbătești** în **dezvoltarea economică agricolă** marcată de declin constant în cifra de afaceri, profit și număr de angajați;

o Cele mai **puțin performante localități**: **Păușești, Pietrari, Tomșani, Vlădești** și **Stoenești** cu cele mai mici cifre în cifra de afaceri, profit, număr de angajați.

În **comparație cu celelalte sectoare economice, agricultura este slab reprezentată**: cu valori mici în aproape toate localitățile în ceea ce privește dinamica numărului de salariați în agricultură și distribuția cifrei de afaceri a firmelor active pe sectoare economice. O **contribuție mai mare** se înregistrează în **Horezu și Costești**.

Utilizarea terenurilor

Suprafețele arabile și agricole la nivelul localităților studiate au rămas în general relativ stabile sau au cunoscut ușoare creșteri, excepții făcând Văideni, Ocnele Mari și Muereasca;

o **Suprafețe agricole**: Cu câteva excepții (Văideeni-scădere de 30% și Ocnele Mari), majoritatea localităților au cunoscut o creștere ușoară sau stabilitate;

o **Suprafețe arabile**: Majoritatea localităților au cunoscut o creștere ușoară a suprafeței arabile (în special Băile Govora 26,89% și Stoenești 9,77%), excepție făcând Muereasca care a cunoscut o scădere ușoară;

o **Pășuni**: Majoritatea localităților arată o utilizare constantă și stabilă fără schimbări majore, excepție făcând Văideeni (scădere de aproape 50%) și Stoenești. Creșteri în aceste suprafețe s-au observat în Muereasca, Vlădești, Pietrari și Păușești;

o **Fânețele**: multe dintre localități nu au înregistrat schimbări, excepție Băile Govora (aproximativ 60% scădere) și ușoare creșteri în Văideni, Horezu, Muereasca, Vlădești;

o **Livezi și pepiniere pomicole**: suprafețe relativ stabile în majoritatea localităților-excepție Păușești (creșteri de peste 100%) și scăderi ușoare în Ocnele Mari, Băile Govora, Măldărești, Vlădești (60%).

Concluzii

La nivel local, se observă o dinamică și performanță economică variabilă între localități, cu unele UAT-uri din nordul zonei precum Costești, Vaideeni și Horezu posibil reflectând o consolidare a activităților agricole și alte UAT-uri din Sud-Estul zonei precum Păușești, Pietrari, Tomșani, Vlădești și Stoenеști cu performanță scăzută.

Creșterile abrupte ale profitului în unele localități (ex. Horezu, Vaideeni, Păușești-Măglași) pot reflecta, în unele cazuri, fiscalizarea unor activități anterior informale sau o îmbunătățire a raportării financiare, mai degrabă decât o performanță economică exclusiv organică. Astfel de salturi indică și o formalizare progresivă a sectorului agricol local, mai ales în contextul accesării de fonduri și subvenții condiționate de statut fiscal clar.

Sursă: Ion Mateș

În ceea ce privește distribuția cifrei de afaceri a firmelor active pe sectoare economice, agricultura reprezintă aproximativ un sfert din economia locală în Costești, ceea ce îl evidențiază ca **principal pol agricol al zonei**. Totuși, deși agricultura reprezintă aproximativ un sfert din economia sa locală, Costești are o cifră de afaceri redusă și un aport economic mai mic față de Văideeni și Horezu în economia generală a zonei de studiu. În schimb, în Slătioara, Văideeni și Horezu, agricultura contribuie cu mai puțin de 5% la economia locală, reflectând o pondere redusă a sectorului agricol în aceste localități.

Putem spune că, deși agricultura se dezvoltă în anumite localități, ea nu este principalul motor economic al regiunii, fiind devansată de alte sectoare care generează mai multe locuri de muncă și care au un aport mai mare la cifra de afaceri locală a întreprinderilor.

Deși numărul de salariați din agricultură a crescut în Horezu, Costești, Văideeni, Păușești-Măglași și Slătioara, în linie cu performanța economică a acestor localități, alte sectoare precum **producția, comerțul, serviciile și HoReCa** angajează mult mai mulți oameni. Acest lucru indică faptul că economia locală este susținută în principal de aceste domenii.

Capacitatea de dezvoltare agricolă este influențată de suprafață, resurse și terenurile productive, dar depinde la fel de mult de investiții, forță de muncă, infrastructură și conexiunile economice ale sectorului agricol cu alte activități locale.

Atât Costești cât și Horezu au reușit să își îmbunătățească performanța economică agricolă **fără a extinde semnificativ suprafețele de teren agricol**. Acest lucru ar putea însemna că, în loc de a adăuga mai multe terenuri pentru agricultură, **zona a valorificat mai bine resursele existente și a crescut productivitatea pe aceleași suprafețe**.

Astfel, chiar și fără o expansiune a terenurilor, activitatea agricolă a devenit mai rentabilă și mai eficientă. La polul opus, Văideni a cunoscut și o scădere puternică a suprafețelor agricole, ce poate arată o reorientare spre alte tipuri de agricultură cu investiții pe suprafețe mai mari.

În general, utilizarea terenurilor pentru **suprafețele agricole, arabile, pășuni, fânețe, livezi și pepiniere pomicole** a rămas relativ constantă sau a înregistrat creșteri ușoare. Totuși, au fost identificate și zone cu provocări în menținerea acestor suprafețe sau cu potențial de valorificare.

Creșterile în suprafețele de pășuni, livezi și pepiniere pomicole, corelate cu o poziționare din punct de vedere economic printre localitățile cele mai puțin performante (ex. Păușești, Vlădești, Tomșani, Pietrari) sau cu un aport economic mic, pot sugera **predominanța agriculturii de subzistență și o economie agricolă slab integrată în piețele comerciale**. În aceste zone, ar putea fi utile inițiative de **cooperative agricole sau parteneriate locale pentru dezvoltarea unor lanțuri de aprovizionare mai eficiente**.

Scăderi majore în suprafețele agricole, pășuni, fânețe sau livezi și pepiniere pomicole s-au înregistrat în Văideeni, Vlădești și Băile Govora ce sugerează **diversificarea activităților economice, conversia terenurilor pentru alte activități și potențiala scădere a interesului pentru activități agricole**.

Creșteri în suprafețele de pășuni și/sau fânețe în localități precum Muereasca, Vlădești, Pietrari, Păușești, Văideni și Horezu, sugerează o extinderea sectorului zootehnic și un potențial pentru susținerea producției locale de produse (lapte, carne), a turismului rural și agroturismului.

Pășunatul prin transhumanță mică se mai practică încă, iar la Vaideeni reprezintă ocupația caracteristică a localității. Acesta are un mare potențial, atât din perspectiva agriculturii și valorificării lactatelor și altor produse locale, cât și ca activitate turistică conexă: amenajarea stânilor și sălașurilor de vară pentru servirea mesei, precum și organizarea de experiențe turistice, cum ar fi plimbări cu căruța sau călăritul la stână, pentru degustarea produselor tradiționale păstorești.

Fenomenul împăduririi pajiștilor și fânețelor

Un proces cu impact semnificativ asupra peisajului și biodiversității îl reprezintă împădurirea naturală a pajiștilor și fânețelor, considerate în prezent printre cele mai amenințate habitate. Acest fenomen poate fi explicat prin doi factori principali: în zona alpină, schimbările climatice determină urcarea altitudinală a limitei pădurii, iar în zona de deal și submontană, abandonul terenurilor și reducerea utilizării tradiționale (cositul fânețelor și livezilor) favorizează regenerarea naturală a pădurii.

Efectele sunt multiple: pierderea biodiversității caracteristice pajiștilor și fânețelor, creșterea riscului de conflicte între oameni și carnivorele mari (care se apropie de sate în lipsa zonelor-tampon și găsesc hrană în livezile abandonate), dar și dispariția treptată a unor practici tradiționale și a modului de viață rural asociat acestora.

Sectorul zootehnic local își păstrează un rol important în economia agricolă a județului, prin diversificare și adaptare la noile condiții

Deși sectorul zootehnic din județul Vâlcea a suferit un declin semnificativ în ultimele decenii – în special în ceea ce privește creșterea bovinelor – din cauza unor factori precum fragmentarea terenurilor, migrația forței de muncă și scăderea rentabilității, unele ramuri precum **apicultura și creșterea de ovine sau păsări au înregistrat semne clare de redresare. Apicultura, în mod special, s-a dezvoltat constant**, susținută de condiții naturale favorabile, iar județul Vâlcea se remarcă astăzi la nivel regional prin numărul ridicat de apicultori ecologici și calitatea produselor apicole.

Pomicultura, un sector strategic pentru economia agricolă locală și județeană

Producția de fructe a înregistrat o creștere semnificativă, în special la **prune și mere**, iar pomicultura joacă un rol important la nivel județean, **Vâlcea fiind primul județ din regiune din punct de vedere al suprafețelor cultivate cu pomi (inclusiv pepiniere)**. Deși majoritatea localităților din zona de studiu nu au suferit modificări semnificative, localitatea Păușești a avut o contribuție remarcabilă la economia județeană, cu creșteri de peste 114% în suprafețele de livezi și pepiniere pomicole. De asemenea, în multe localități ar putea exista o gestionare mai eficientă a resurselor, a proceselor și tehnologiilor de cultivare, precum și o diversificare a culturilor, ceea ce ar contribui la creșterile înregistrate la nivel județean.

11. CADRUL NATURAL

Realitatea statistică a teritoriului

Arii naturale protejate

Parcului Național Buila-Vânturarița - cel mai mic parc național din România cu o suprafață de 4.186 ha. Dispune de numeroase elemente de patrimoniu natural: habitate naturale, păduri seculare, situri mineralogice și paleontologice, peșteri și numeroase specii de floră și faună, dar și de obiective cultural-istorice: mănăstiri, schituri, biserici, precum și tradiții, obiceiuri și arhitectură tradițională în satele de la poalele muntelui.

Vegetație și faună

Dintre speciile de plante ocrotite au fost declarate monumente ale naturii un număr de 17 specii. Printre cele mai cunoscute menționăm: tisa (*Taxus baccata*), floarea de colț (*Leontopodium alpinum*), laricea sau zădă (*Larix decidua*), ghințura galbenă (*Gențiana lutea*), bulbucii de munte (*Trollius europaeus*), angelica (*Angelica archangelica*), iedera albă sau liliacul alb de munte (*Daphne blagayana*), 42 tulichina (*Daphne mesereum*), laleaua pestriță (*Frittilaria meleagris*), sângele voinicului (*Nigritela rubra*), bujorul de munte sau smirdarul (*Rhododendron kotschy*), ghimpele (*Ruscus aculeatus*) etc.

În zona alpină a județului se întâlnesc păsări și animale rare: vulturul pleșuv brun, cinteza alpină, capra neagră, alături de vipera comună și șopârla de munte. Fondul cinegetic este bogat reprezentat de specii cum ar fi: cerbul, râsul, căprioara, jderul, ursul, pisica sălbatică, mistrețul, ierunca, cocoșul de munte s.a. Fauna piscicolă este reprezentată de scobar, păstrăv și boiștean. (conform Strategia de Dezvoltare Durabilă a Județului Vâlcea).

Cocoș de munte

Sursă: Daniel Mîrlea

Capre negre

Sursă: Doru Păunescu

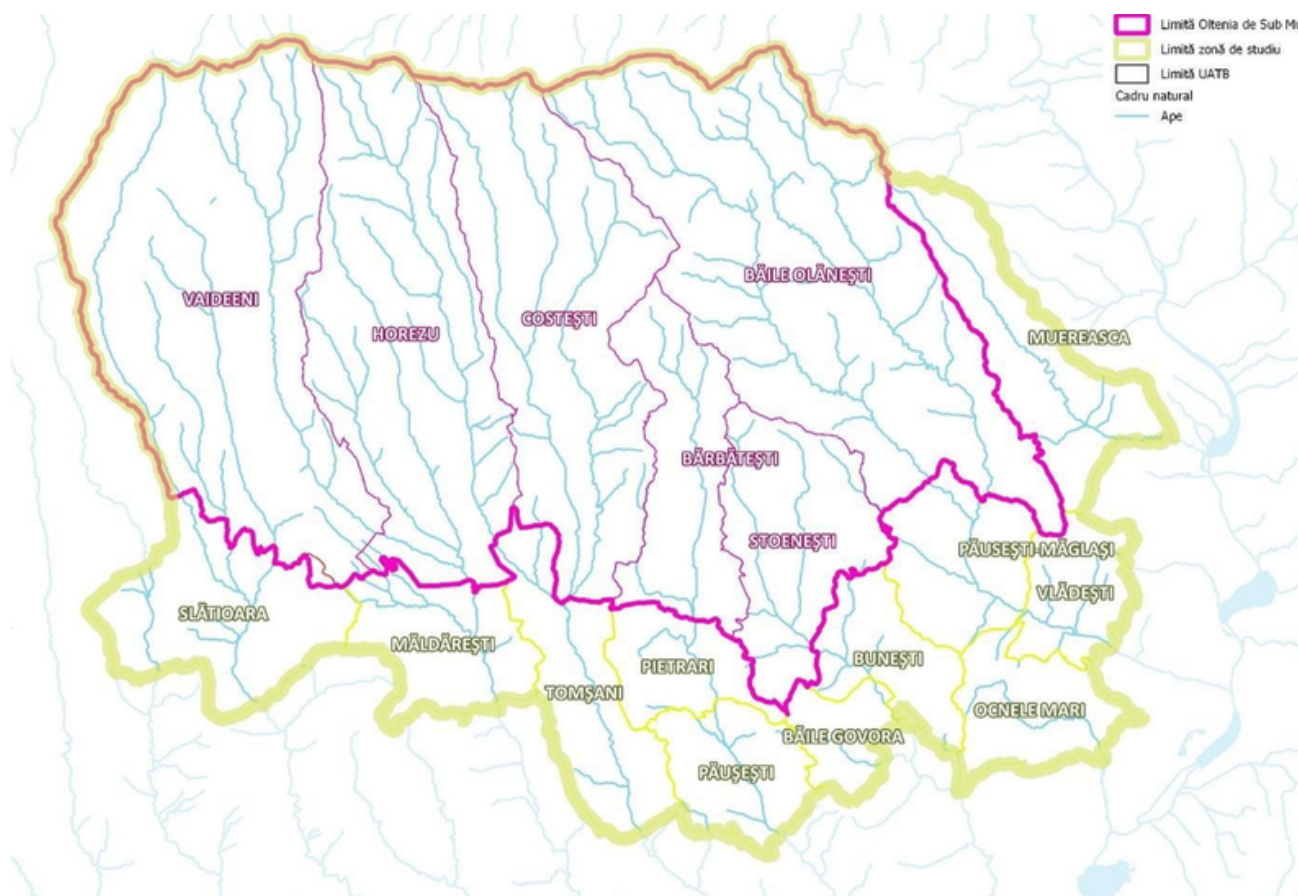
Hidrografia zonei

Râul Olt reprezintă axul hidrografic principal al județului, pe care îl străbate de la N la S pe o lungime de 135 km. Acest bazin hidrografic, care se află în partea dreaptă a Oltului, cuprinde aproape toată suprafața județului.

Această rețea hidrografică este întregită de numeroase lacuri: Gâlcescu, Zănoaga Mare, lezerul Latoriței (lacuri glaciare), Vidra, Brădet, Cornet, Călimănești, Dăești, Râmnicu Vâlcea, Râureni, Govora, Slăvitești, Ionești Zăvideni Drăgășeni (lacuri artificiale pe Lotru și Olt pentru hidrocentrale) și lacurile sărate de la Ocnele mari.

Dintre lacurile antropice se menționează lacurile sărate de la Ocnele Mari și Ocnița, formate în urma prăbușirii unor saline.

Rețeaua hidrografică a zonei de studiu

Sursă: Prelucrare QGIS

Ape termale

Printre cele mai cunoscute stațiuni balneare din Vâlcea, se numără Călimănești-Căciulata, Băile Govora, Ocnele Mari și Băile Olănești. Zona de studiu cuprinde 3 din 4 destinații relevante la nivel regional/național privind dotări/servicii cu ape termale. Această resursă subterană este unul dintre punctele cele mai valoroase ale zonei.

Fond forestier / Volumul de lemn recoltat

Suprafața fondului forestier din județul Vâlcea este de 265.490 ha. Din aceasta, activitatea Direcției Silvice Vâlcea se desfășoară pe o suprafață de 143.235 ha, din care 94581 ha fond forestier proprietate publică a statului și 48.654ha proprietatea altor detinatori.

Din **suprafața totală de păduri la nivel de județ, 36.110,80 ha** sunt doar în UAT-urile din zona montana **Băile Olănești, Bărbătești, Costești, Horezu, Stoenesti, Văideeni** - reprezentând **25%**. La nivelul întregii **zone de studiu** sunt **93.590,68 ha**, reprezentând **65.34%** din totalul la nivel de județ.

Sursă: Dan Tăuțan

Băile Olănești: Predomină pădurile de foioase (25,521 ha) și pășunile (15,522 ha), ceea ce indică un peisaj natural bogat, potrivit pentru activități legate de silvicultură și agricultură. Există o prezență notabilă a livezilor și plantațiilor de fructe de pădure (2,775 ha). Zona urbană discontinua este de dimensiuni mici, sugerând o presiune redusă a urbanizării asupra terenurilor naturale.

Bărbătești: Pădurile de foioase ocupă o mare parte a terenului (24,257 ha), fiind urmate de livezi și plantații de fructe (4,293 ha), indicând o diversitate a utilizării terenurilor în agricultură și silvicultură. Agricultură combinată cu vegetație naturală (0.509 ha) și zonele urbane sunt minore, indicând o comunitate rurală cu impact urban redus.

Costești: Pădurile de foioase domină utilizarea terenurilor (27,891 ha), cu un procent important de pășuni naturale (3,329 ha), ceea ce sugerează o agricultură tradițională orientată către creșterea animalelor. Există zone de teren agricol neirigat și vegetație semnificativă (0.438 ha), dar și mici exploataări de resurse minerale (0.133 ha).

Horezu: Această localitate se distinge printr-o mare diversitate de utilizări ale terenului, incluzând păduri de conifere (12,164 ha) și mixte (15,130 ha), alături de suprafețe mari destinate culturilor complexe (6,114 ha) și pășuni naturale (2,121 ha).

Stoenești: Pădurile de foioase (24,702 ha) domină, fiind urmate de suprafețe cultivate și livezi. Suprafețele destinate activităților urbane sunt foarte reduse, indicând un impact urban minim asupra mediului.

Vaideeni: Pădurile mixte (14,524 ha) și pășunile naturale (3,537 ha) domină utilizarea terenurilor, arătând o orientare puternică către agricultură și silvicultură.

Putem spune că această resursă reprezintă unul din componente principale ale zonei care pot asigura dezvoltare economică și bunăstare cetățenilor - în situația în care se realizează o tranziție de la exploatare forestieră bazată pe export, către practici sustenabile.

Exploatarea forestieră - Volumul total recoltat în regiunea SV Oltenia a fluctuat semnificativ fiind în creștere față de anul 2010, cand volumul total recoltat era de 1218,2 mii metri cubi, față de 1663 mii metri cubi în 2023.

Județul Vâlcea a avut cel mai mare volum de lemn recoltat în perioada de analiză, ajungând la un maxim de 618 mii metri cubi în anul 2022. Însă în anul 2023, se înregistrează o scădere considerabilă, ajungându-se la 500,3 mii metri cubi.

În județul Vâlcea, **suprafețele forestiere** sunt supuse unor presiuni semnificative generate de schimbarea utilizării terenurilor și de efectele schimbărilor climatice.

- **Fragmentarea ecosistemelor forestiere.**

Reorganizarea formelor de proprietate asupra pădurilor după 1990 a condus la o fragmentare accentuată a ecosistemelor forestiere. În prezent, terenurile forestiere sunt deținute atât de instituții publice, cât și de persoane fizice și juridice private. Această diversificare a regimului de proprietate implică obligații specifice pentru fiecare deținător, însă poate îngreuna aplicarea unitară a regimului silvic.

În 2020, 1.805 ha de pădure au fost convertite în alte tipuri de teren, reflectând presiunea semnificativă asupra fondului forestier.

- **Impactul schimbărilor climatice.**

Schimbările climatice afectează negativ sănătatea și productivitatea pădurilor, contribuind la creșterea frecvenței și intensității secetelor, ceea ce pune în pericol speciile de arbori sensibile. În plus, schimbările climatice favorizează creșterea numărului de dăunători, boli și specii invazive, destabilizând astfel ecosistemele forestiere.

- **Incendiile forestiere** – un risc major.

Temperaturile ridicate și fenomenele meteorologice extreme au amplificat riscul incendiilor de pădure. În 2020, în județul Vâlcea, 20,85 ha de pădure au fost afectate de incendii forestiere, subliniind vulnerabilitatea acestor ecosisteme la condițiile climatice extreme.

Atracții - Elemente de Peisaj Natural

- Rezervația Naturală Muzeul Trovanților Costești
- 5 sectoare de chei: Cheile Cernei (Vaideeni), Cheile Bistriței și Cheile Costești (Costești), Cheile Cheii și Cheile Folea (Băile Olănești)
- 7 peșteri rezervații naturale în Cheile Cheii - Peștera Caprelor, Peștera Clopot, Peștera cu Lac, Peștera cu Perle, Peștera Munteanu-Murgoci, Peștera Pagodelor și Peștera Rac
- 2 peșteri rezervații naturale în Cheile Bistriței - Peștera Liliacilor (electrificată, cu biserici rupestre) și Peștera Urșilor
- O peșteră în Cheile Folea - Peștera Arnăuților
- O peșteră în Cheile Cernei - Ponorul suspendat, cea mai mare din geoparc, cu o dezvoltare de peste 10 km
- Peste 10 văi spectaculoase cu relief și puncte fosilifere - Valea Cernei, Valea Luncavățului, Valea Cuca, Valea Gurgui, Valea Proslop, Valea lui Ignat, Valea Voiceasa, Valea Otăsăului, Valea Cheia, Valea Olănești, Valea Pârîul Câinelui
- Arcade naturale de piatră - Casa de Piatră
- Zone cu relief carstic spectaculos - dolinele din Muntele Arnota, Muntele Cacova, Muntele Piatra, Muntele Albu, Rezervația Naturală Muntele Stogu, Poiana de Piatră, Poiana Frumoasă, Poiana Piscul cu Brazi, Curmătura Builei
- Zone extinse cu peisaj alpin în Munții Căpățânii, de la vârful Ursu și până la vârful Gera
- Situri foarte importante pentru biodiversitate - Poiana cu ghiociei bogați (*Leucojum vernum*) de la Prislop, Rezervația Naturală de tisă de la Cheia, poienile cu orhidee din Valea Cheia și Valea Prislop, golul alpin cu smirdar din Munții Căpățânii

Rezervația Naturală Mlaștina Mosoroasa din Băile Olănești, Rezervația Naturală Radița-Mânzu, Dosul Pământului

- 1302 ha păduri virgine în Parcul Național Buila-Vânturarița
- Depozitele de argilă din Dealul Ulmului și cele de minerale necesare producerii culorilor, materii prime pentru ceramica de Horezu
- Două cariere de piatră - cariera de calcar Bistrița și cariera Romani

Rezervația Naturală Muzeul Trovanților Costești

Cariera de calcar

Sursă: Kogayon

Concluzii

Zona de studiu din județul Vâlcea se remarcă printr-un cadru natural deosebit de complex și diversificat, caracterizat prin prezența unor resurse naturale valoroase, peisaje spectaculoase, biodiversitate ridicată și o istorie geologică și culturală bogată.

Patrimoniul natural protejat – Parcul Național Buila-Vânturarița, cu o suprafață de 4.186 ha, reprezintă o resursă importantă atât pentru conservarea biodiversității cât și pentru dezvoltarea turismului sustenabil. Deși este cel mai mic parc național din România, acesta cuprinde habitate naturale diverse, păduri seculare, situri paleontologice, peșteri și specii protejate, fiind un punct de interes pentru activități turistice și educaționale.

Biodiversitate ridicată – Zona se distinge prin prezența unui număr semnificativ de specii rare și protejate de floră și faună, incluzând 17 specii de plante declarate monumente ale naturii. Diversitatea faunistică este de asemenea remarcabilă, fiind reprezentată de specii cinegetice valoroase și păsări rare, ceea ce subliniază importanța protejării habitatelor naturale.

Sursă: Bogdan Pencea

Hidrografie variată – Rețeaua hidrografică este dominată de **râul Olt**, care traversează județul pe o lungime de 135 km. **Lacurile glaciare** (Gâlcescu, Zănoaga Mare, lezerul Latorîței) și cele **artificiale** (Vidra, Brădet etc.) joacă un rol important în reglarea debitului hidrografic și în asigurarea resurselor de apă pentru diverse activități economice și recreative.

Resurse balneare – Stațiunile balneare Călimănești-Căciulata, Băile Covora, Ocnele Mari și Băile Olănești reprezintă un potențial de dezvoltare economică datorită apelor termale cu proprietăți terapeutice. Prezența acestora poate fi un motor al turismului și al dezvoltării economice locale, cu condiția adoptării unor strategii de promovare și valorificare durabilă.

Fond forestier semnificativ – Suprafața totală a fondului forestier din **județul Vâlcea** este de **265.490 ha**, din care o mare parte se află în zona montană. **Pădurile de foioase și mixte** predomină, cu potențial pentru silvicultură sustenabilă și activități recreative. Însă, presiunile asupra fondului forestier generate de exploatarea intensă, schimbările climatice și fragmentarea ecosistemelor impun măsuri stricte de conservare și gestionare responsabilă.

Schimbări climatice și provocări asociate – Vulnerabilitatea **ecosistemelor forestiere** la schimbările climatice se manifestă prin intensificarea fenomenelor extreme, precum **secetele** și **incendiile de pădure**. Fragmentarea proprietăților forestiere complică aplicarea unitară a regimului silvic, ceea ce necesită o abordare integrată și sustenabilă a gestionării pădurilor.

Atractivitatea turistică – Numeroasele elemente de **peisaj natural** (chei, peșteri, doline, arcade naturale, văi spectaculoase) oferă un potențial semnificativ pentru **dezvoltarea ecoturismului** și a **activităților recreative**. În plus, **biodiversitatea** bogată și resursele minerale necesare pentru producția ceramicii de Horezu reprezintă oportunități economice locale.

Sursă: Daniel Mîrlea

Exploatarea resurselor naturale. Activitățile de exploatare a lemnului au înregistrat fluctuații în ultimii ani, menținând însă un volum total recoltat semnificativ. Această presiune asupra fondului forestier **evidențiază nevoia unei tranziții către practici sustenabile, care să asigure conservarea resurselor naturale pe termen lung**. În același timp, firmele mari din domeniul silvic joacă un rol important în economia locală: deși contribuțiile individuale la cifra de afaceri județeană sunt relativ reduse, întreprinderi de amploare din localități precum Costești, Păușești-Măglași și Horezu arată că **dezvoltarea sectorului silvic este susținută în principal de câțiva actori economici majori**.

12. PATRIMONIU

Realitatea statistică a teritoriului

Diversitatea patrimoniului natural

- La nivel județean patrimoniul natural este puternic reprezentat prin 33 de arii naturale protejate în suprafață totală de 25.302 ha:
- 2 parcuri naționale,
- 19 rezervații naturale, 11 monumente ale naturii,
- 1 arie de protecție specială avifaunistică.
- În cadrul **zonei de studiu** au fost identificate:
- **7 rezervații naturale, 9 monumente ale naturii** (monumente speologice),
- **4 situri Natura 2000.**
- Au fost identificate în total 38 de geosituri și 10 situri de biodiversitate, dintre care unele sunt recunoscute și ca rezervații naturale sau monumente ale naturii.

Concentrare și distribuție în teritoriu

- **Localități cu patrimoniu natural semnificativ**, incluzând parcuri naționale, situri natura 2000 și un număr ridicat de geosituri și situri de biodiversitate:
- Băile Olănești (17 geosituri, 4 situri de biodiversitate),
- Costești (10 geosituri, 3 situri de biodiversitate),
- Bărbătești (6 geosituri);
- **Localități cu patrimoniu natural valoros**, incluzând situri natura 2000 și un număr mai scăzut de geosituri: Vaideeni, Ocnele Mari, Muereasca, Horezu, Slătioara;

- **Localități unde nu au fost identificate obiective de patrimoniu natural:** Stoenеști, Băile Govora, Bunești, Măldărești, Păușești, Păușești-Măglași, Pietrari, Tomșani, Vlădești.

Densitate ridicată de obiective de patrimoniu cultural

Județul Vâlcea numără **805 monumente istorice**, dintre care **171 de importanță națională** și **634 de importanță locală**, număr ce a cunoscut o ușoară creștere (1.7%) din 2015.

La nivelul **zonei de studiu**, **monumentele istorice** acoperă un total de **221**, cele mai multe dintre acestea fiind monumente, ansambluri și situri de arhitectură și arheologice.

Zona de studiu, care acoperă **16,57%** din județ, găzduiește **27,47%** din monumentele istorice ale județului.

Astfel, **densitatea monumentelor istorice** în zona de studiu este mai mare decât în județul Vâlcea, de aproximativ 1,64 ori mai mare, ceea ce arată o ofertă turistică culturală bogată în raport cu nivelul județean.

Patrimoniu cultural acoperă întreaga zonă de studiu

- **Localități cu patrimoniu cultural semnificativ/dens de valoare națională și universală:** **Horezu** (34 monumente istorice, 20 de interes național), **Costești** (20 de monumente istorice, 13 de interes național);
- **Localități cu patrimoniu cultural valoros, de interes național și/sau local:** **Bunești** (12 monumente, 6 de interes național), **Ocele Mari** (38 de monumente istorice, 4 de interes național), **Măldărești** (13 monumente, 6 de interes național), **Băile Olănești** (17 monumente, 5 de interes național), **Stoenești** (8 monumente, 2 de interes național), **Văideeni** (9 monumente, 1 de interes național), **Băile Govora** (12 monumente, 1 de interes național), **Slătioara** (11 monumente, 1 de interes național);
- **Localități cu patrimoniu cultural valoros, de interes local:** **Bărbătești** (15 monumente de interes local), **Muereasca** (4 monumente de interes local), **Păușești** (2 monumente de interes local), **Pietrari** (4 monumente de interes local), **Tomșani** (3 monumente de interes local), **Vlădești** (5 monumente de interes local).

40% din **muzeele și colecțiile publice** de la **nivel județean** sunt localizate în **zona de studiu** ceea ce sugerează o reprezentare semnificativă a patrimoniului muzeal în această zonă, dar și un potențial de **dezvoltare a ofertei culturale** în alte părți ale județului. Acestea se regăsesc în **Horezu, Bărbătești, Costești, Măldărești și Băile Govora**.

Peste 50% din **așezămintele monahale și monumente cult** de la nivel județean se află în **zona de studiu**, cele mai reprezentative fiind localizate în **Băile Govora, Costești, Muereasca, Horezu, Băile Olănești**. Alte instituții de cultură complementare (cinematografe, instituții și companii de spectacole) se regăsesc în afara zonei de studiu în Râmnicu Vâlcea.

Se evidențiază **arhitectura tradițională** în special **bisericile din lemn, culele și locuințele fortificate**, din zonele **Costești, Văideeni și Măldărești**, dar și **arhitectura civilă din perioada contemporană materializată prin arhitectura balneară** dezvoltată în jurul stațiunilor **Băile Olănești, Băile Govora și Ocele Mari** de valoare națională și universală.

Zona de studiu acoperă toate genurile artistice reprezentate pentru **patrimoniul cultural imaterial** din județul Vâlcea: **ceramica** (Horezu, Vlădești, Slătioara), **țesutul în război** (Bărbătești, Pietrari, Stoenești), **arta cusutului** (Pietrari, Stoenești, Costești, Copăceni, Bărbătești, Văideeni), **prelucrarea lemnului** (Horezu, Văideeni, Costești, Bunești), **prelucrarea pielii** (Văideeni), **pictura pe lemn și sticlă** (Vlădești), **prelucrare materii vegetale** (Stoenești), **prelucrare sare** (Ocele Mari).

Olărit - ceramică

Sursă: Gabriel Voicu

Țesut în război

Sursă: Daniel Mîrlea

Concluzii

Ofertă turistică culturală bogată raportată la nivelul județean

În ansamblu, județul Vâlcea combină un patrimoniu natural și cultural valoros și divers, care îl plasează printre cele mai atractive județe din punct de vedere al ofertei turistice la nivel național, un potențial semnificativ pentru conservare, dezvoltare durabilă, dar și integrare în circuite internaționale.

Densitate patrimoniului istoric în zona de studiu este mai mare comparativ cu nivelul județean, cu peste un sfert din monumentele județului concentrate aici. Creșterea ușoară a numărului total de monumente istorice din Vâlcea sugerează fie descoperiri noi, fie extinderea recunoașterii oficiale a unor situri existente. Patrimoniul cultural include biserici, mănăstiri, ansambluri rurale și cule, fiind dispersat în întreaga regiune, în principal în zona sud-estică.

Arhitectură locală și profil cultural divers

În toate localitățile din zona de studiu există obiective de patrimoniu cultural, iar **Horezu** și **Costești** se disting ca **principale centre culturale ale regiunii**, cu un **patrimoniu cu valoare națională și universală**, evidențiat prin **ansambluri monahale de patrimoniu UNESCO și național** dar și prin **tradiții în prelucrarea lemnului, ceramica și arta cusutului**.

În apropiere, în comuna **Măldărești**, se află **Complexul Muzeal Măldărești**, incluzând **Culele Greceanu și Duca**, alături de **șase biserici** din **Horezu**, constituind o zonă cu potențial cultural și turistic excepțional.

Se evidențiază la nivelul zonei **arhitectura tradițională** în special **bisericele din lemn, culele și locuințele fortificate**, din zonele **Costești, Văideeni și Măldărești** dar și arhitectura civilă din perioada contemporană materializată prin arhitectura balneară dezvoltată în jurul stațiunilor Băile Olănești, Băile Govora și Ocnele Mari de valoare națională și universală. Acestea din urmă împreună cu localitatea Bunești se remarcă și prin siturile arheologice prezente în cadrul teritoriului. Bărbătești, Stoenеști și Văideeni, Slătioara dispun de biserici de lemn și instalații tehnice tradiționale, reflectând meșteșugurile locale.

Majoritatea localităților din zonă dispun de un patrimoniu cultural semnificativ, atât la nivel național, cât și local. Excepție fac localitățile Bărbătești, Muereasca, Păușești, Pietrari, Tomșani și Vlădești, unde au fost identificate doar monumente istorice de interes local cu **caracter predominant religios**.

Mănăstirea Bistrița

Sursă: Doru Paunescu

Mănăstirea Arnota

Sursă: Daniel Mîrlea

Zona de studiu acoperă toate genurile artistice reprezentate pentru patrimoniul cultural imaterial din județul Vâlcea: ceramica, țesutul în război, arta cusutului, prelucrarea lemnului, prelucrarea pielii, pictura pe lemn și sticlă, prelucrare materii vegetale și prelucrare sare.

Potențial pentru turism integrat. Patrimoniul religios și tradițiile ca potențiali factori cheie de dezvoltare a zonelor mai puțin valorizate din punct de vedere patrimonial

Predominanța monumentelor de arhitectură și arheologie la nivelul zonei de studiu evidențiază o moștenire culturală variată, reflectând atât evoluția construcțiilor, cât și importanța siturilor istorice din perspectivă urbanistică și arheologică. Patrimoniul diversificat (cultural, monahal, balnear, arhitectural, arheologic) permite dezvoltarea unui **turism integrat** care să atragă vizitatori pe tot parcursul anului.

Turismul cultural și spiritual are un potențial ridicat pentru valorificare, cu 40% din muzeele și colecțiile publice și peste 50% din așezămintele monahale și monumentele de cult de la nivel județean plasate în zona de studiu.

Biserică din lemn

Sursă: Ionuț Teodorescu

Biserică de lemn

Sursă: Ionuț Teodorescu

Deși cele mai importante așezăminte monahale și monumente de cult se regăsesc în Băile Govora, Costești, Muereasca, Horezu și Băile Olănești, patrimoniul religios rămâne un element reprezentativ și în localitățile cu obiective de interes local. Acest aspect subliniază rolul patrimoniului religios ca factor-cheie pentru revitalizarea economică și socială. În același timp, monumentele de interes local reprezintă o resursă valoroasă pentru consolidarea identității comunitare și promovarea tradițiilor și meșteșugurilor locale precum arta cusutului, arta țesutului la război, pictura pe lemn și sticlă, având potențialul de a fi integrate în circuite de turism rural.

Aceasta este cu atât mai relevant pentru localități precum Păușești, Pietrari, Tomșani și Vlădești, unde nu au fost identificate obiective de patrimoniu natural și unde numărul de monumente de interes local este scăzut, precum și oferta turistică. În aceste cazuri, patrimoniul religios și tradițiile locale pot deveni factori esențiali pentru dezvoltare economică și durabilă.

*Obiectivele de cult, alături de obiectivele turistice ale zonei pot fi explorate pe platforma interactivă <https://discover-oltenia.ro/acces-harta-interactiva>

Patrimoniu natural

Patrimoniul natural este concentrat în principal în zonele montane și submontane, cu parcuri naționale, rezervații naturale și monumente ale naturii și dispune de numeroase habitate naturale, păduri seculare, situri mineralogice și paleontologice, peșteri și numeroase specii de floră și faună. **Patrimoniul natural diversificat plasează județul printre zonele de mare interes turistic la nivel național.**

Totodată, comparativ cu alte județe, Vâlcea are o suprafață modestă de arii naturale protejate, atât în termeni absoluți, cât și proporțional cu suprafața totală. Aceasta contrastează cu bogăția sa naturală, sugerând o **subprotejare sau o oportunitate de extindere a rețelei protejate.**

În mai mult de jumătate din localitățile de studiu nu au fost identificate obiective de patrimoniu natural semnificative: Stoenesti, Băile Govora, Bunești, Măldărești, Păușești, Păușești-Măglași, Pietrari, Tomșani, Vlădești.

Localități care se remarcă la nivelul zonei cu un patrimoniu natural semnificativ, incluzând parcuri naționale, situri natura 2000, și un număr ridicat de geosituri și situri de biodiversitate sunt Băile Olănești, Costești, Bărbătești.

De asemenea, localități cu patrimoniu natural valoros, incluzând situri natura 2000 și un număr mai scăzut de geosituri sunt Văideeni, Ocnele Mari, Muereasca, Horezu, Slătioara.

Vâlcea se poziționează cel mai bine la nivel regional în ceea ce privește dezvoltarea turistică cu tendințe pozitive în capacitatea de cazare și numărul de turiști atrași în județ.

Analiza arată că multe dintre localitățile performante din punct de vedere turistic sunt și cele cu un patrimoniu natural și cultural bogat precum Băile Olănești, Costești, Horezu, Ocnele Mari. La polul opus, există câteva localități unde **patrimoniul natural nu este suficient valorificat în oferta turistică precum Muereasca, Bărbătești și Slătioara.**

Trasee turistice

Distribuția traseelor este concentrată în zona montană centrală și vestică a arealului – Munții Căpățânii, între Văideeni, Bărbătești, Băile Olănești, Costești, Horezu. Componentele naturale și spirituale (chei, vârfuri, schituri) sunt valorizate turistic în zonele acoperite, însă discontinuități clare apar între zona montană și cea colinară sau depresionară (ex. Băile Govora, Ocnele Mari, Bunești, Vlădești), ceea ce sugerează un potențial nevalorificat pentru trasee tematice sau multimodale. Există potențial de conectare și diversificare prin: Trasee de cicloturism și drumeții de joasă altitudine în zona Slătioara-Pietrari-Tomșani,

Trasee tematice (cultural-gastronomice, patrimoniu, wellness) în zona Măldărești-Govora-Ocnele Mari, Legături transversale între Valea Luncavățului și Valea Olănești (ex. Horezu-Olănești) pentru turism integrat.

Distribuția traseelor turistice nu răspunde nevoilor actuale de accesibilitate și diversificare a ofertei turistice. Se observă o nevoie clară de extindere a rețelei de trasee spre zonele locuite, în special în localitățile cu potențial turistic ridicat – inclusiv cele cu statut de stațiune – care în prezent nu dispun de astfel de infrastructură. Este necesară dezvoltarea unei rețele de trasee ușoare, bine marcate, semnalizate și amenajate, care să faciliteze vizitarea obiectivelor culturale și naturale și să creeze conexiuni funcționale între localități și punctele de interes.

Refugiul Curmătura Bulei

Sursă: Kogayon

13. PETRECEREA TIMPULUI LIBER

Provocări majore generale

- Declinul bibliotecilor: La nivel județean și regional, numărul bibliotecilor a scăzut semnificativ, reflectând o lipsă de investiții și interes pentru infrastructura culturală tradițională, influențată de digitalizare, migrație și lipsa investițiilor.
- Dinamism cultural redus: Majoritatea localităților au menținut un număr constant de instituții culturale, fără investiții semnificative care să îmbunătățească oferta culturală.
- Distribuția inegală a instituțiilor culturale: În timp ce Râmnicu Vâlcea beneficiază de o ofertă diversificată (teatre, filarmonică, muzee), localitățile mai mici au un acces redus la astfel de facilități. Prezența unor instituții culturale de prestigiu în Râmnicu Vâlcea și muzeele recunoscute la nivel județean pot constitui puncte de atracție pentru inițiative culturale și turistice.
- Creșteri limitate ale instituțiilor de spectacol: Deși numărul instituțiilor de spectacol a crescut între 2010-2017, ritmul este redus în raport cu nevoile culturale ale populației.
- Acces limitat la instituții de spectacol: În afara câtorva localități mai dezvoltate, oferta de instituții culturale este modestă, afectând accesul populației la evenimente culturale diverse.

Oportunități de dezvoltare:

Inițiative locale pentru infrastructura culturală: Creșterea numărului de biblioteci în Măldărești și Băile Govora indică un potențial pentru intervenții locale de revitalizare a infrastructurii culturale.

Stabilitatea și recunoașterea muzeelor:

Vâlcea contribuie semnificativ la oferta muzeală regională, iar menținerea numărului acestora sugerează un interes constant pentru patrimoniul cultural.

Creșterea potențialului turistic cultural:

Dezvoltarea infrastructurii culturale poate susține turismul în județ, mai ales în orașe cu o tradiție istorică și culturală bogată, precum Horezu sau Drăgășani.

Localitățile cele mai performante:

- **Râmnicu Vâlcea (în afara zonei de studiu)** – centru cultural major, cu cele mai diverse instituții de spectacol și muzee.
- **Horezu** – a reușit să își mențină infrastructura culturală stabilă, având cel mai mare număr de biblioteci din județ.
- **Băile Olănești** – deși a înregistrat o ușoară scădere, rămâne una dintre localitățile mai bine dotate cultural.
- **Măldărești și Băile Govora** – au reușit să își crească numărul de biblioteci, ceea ce indică un potențial de dezvoltare locală în acest sector.

Potrivit experiențelor locale, în afară de Biblioteca Pietrari, recunoscută pentru proiectele sale educative, activitatea culturală în celelalte biblioteci din zona de studiu pare limitată.

Localități mai puțin performante

- Localitățile mai puțin dezvoltate: Stoenesti – a pierdut o mare parte din bibliotecile sale, indicând o reducere a accesului la cultură.
- Nivel scăzut de dinamism cultural: Localități rurale fără creștere semnificativă – multe UAT-uri au stagnat la 1-3 biblioteci, fără inițiative de dezvoltare culturală.

14. TURISM

Realitatea statistică a teritoriului

Infrastructură turistică

Dinamica unităților de cazare

- Creștere semnificativă a infrastructurii turistice atât la nivel național, cât și regional, cu Județul Vâlcea consolidându-și poziția ca principal pol turistic în regiunea Sud-Vest Oltenia.
- La nivel național, numărul unităților de cazare a crescut de la 5.222 (2010) la 12.697 (2023), o creștere de 143%.
- Județul Vâlcea urmărește trendurile ascendente de la nivel național și regional, poziționându-se cel mai bine la nivelul regiunii, cu o creștere de 131,3% - de la 179 de unități de cazare (2010) la 414 (2023).
- Principalele UAT-uri cu infrastructură turistică dezvoltată și în creștere sunt Băile Olănești (53 unități), Horezu (27), Ocnele Mari (26) și Băile Govora (18) - în anul 2023.
- Localitățile slab dezvoltate din punct de vedere al unităților de cazare sunt: Păușești-Măglași, Tomșani, Măldărești, Vlădești, Slătioara.

Capacitate de cazare turistică în funcție de structurile de primire turistică

Hoteluri: A crescut în județul Vâlcea cu 30,7% de la **1,79 milioane locuri-zile (2010)** la **2,34 milioane (2023)**.

Creșterea, dar mai slab accentuată, s-a reflectat în special în Băile Govora și Horezu. Poate arăta dezvoltarea turistică (posibilă creștere a numărului de hoteluri și structuri de cazare), extinderea sezonului turistic, creșterea cererii pentru cazare.

Apartamente și camere de închiriat: Similar cu valorile la nivel județean (creștere de 82,3%), valorile din localitățile **Horezu** (69.28%), **Băile Olănești** (28.38%), **Văideeni** (640.58%), **Băile Govora** (9.28%), **Ocnele Mari** (252.82%) au fost în creștere, însă ele rămân cu mult **sub valorile din Vâlcea**, semn că acest **tip de cazare nu este încă dezvoltat în zonă**.

Pensiuni turistice și vile turistice: Capacitatea totală de cazare în pensiuni turistice din județul Vâlcea a crescut semnificativ pe parcursul perioadei analizate - 265,3%, de la 139.676 locuri-zile în 2010 la 510.289 locuri-zile în 2023. Băile Govora, Horezu, Ocnele Mari și Băile Olănești au cunoscut creșteri, cele mai semnificative fiind în Horezu (19,770%) și Băile Olănești (196,6%).

Pensiuni agroturistice: S-au observat fluctuații majore de-a lungul anilor, încă cu tendințe generale pozitive în Horezu, Ocnele Mari, Măldărești, Văideeni, Slătioara. Cele mai mari creșteri au fost observate în Slătioara, Văideeni, Horezu.

Vizitatori și turiști

Sosiri ale turiștilor în structuri de primire turistică pe tipuri de structuri

Număr total: Județul Vâlcea urmărește tendințele pozitive de la nivel național (129,07%,) și regional (188,17%), fiind poziționat cel mai bine comparativ cu celelalte județe din regiune și cunoscând o creștere semnificativă de aproape 3 ori în perioada de studiu (164,8%)- 184.264 în 2010 la 487.293 în 2023.

Băile Olănești rămâne **principala destinație** cu **69.490 turiști** în **2023**, urmată de **Băile Govora (28.213 turiști)** și **Horezu (9.915 turiști)** în 2023. Cele mai **slab vizitate** au fost: **Tomșani, Slătioara, Păușești-Măglași, Vlădești**.

Hoteluri: Trend pozitiv la nivel **județean**, în linie cu trendurile naționale (89,2%) și regionale (157,6%), Județul Vâlcea fiind în topul județelor din Regiune. La nivelul județului Vâlcea, din totalul de **487.293 de sosiri ale turiștilor** în structuri de primire turistică, **317.796 (aproximativ 65%)** au fost înregistrate în hoteluri. Restul de 169.497 persoane cazate (35%) au fost înregistrate în alte tipuri de structuri de primire turistică. **Hotelurile domină piața turistică**, susținute de UAT-urile cu dezvoltare turistică precum Băile Olănești, Horezu și Băile Govora, care atrag cele mai multe sosiri.

Cabane: Trenduri pozitive la nivel național (85,6%) și regional (620,3%) și județean (809,3% aproape 9 ori mai mari). Datele pentru **Băile Govora** fluctuează de-a lungul anilor, însă comparativ cu 2014, trendul este unul descendent, cu o **scădere de 37,5%**. Horezu, Bărbătești, Băile Olănești nu au date recente raportate, dar prezența lor anterioară în statistici indică potențial pentru revitalizarea acestui segment în aceste zone.

Campinguri: Scăderea numărului de persoane cazate în campinguri la **nivel național** este de aproximativ **48,9%**, la **nivel regional** de **91,4%** și la **nivel județean** de **93,8%**. La **nivelul localităților analizate** (Horezu, Băile Olănești, Băile Govora, Ocnele Mari) se observă fluctuații majore dar **trendul** general este unul **descendent**. **Ușoară creștere** s-a observat în în **Ocnele Mari**.

Pensiuni turistice: Trenduri pozitive la **nivel national** (155,5%), **regional** (248,2%) și **județean** (320,4%). **Județul Vâlcea** reprezintă o parte semnificativă din totalul numărului de persoane cazate în pensiuni turistice în **regiunea Sud-Vest Oltenia**, contribuind cu aproape **47% în 2023**. Creșteri au fost observate în Horezu (912,5%) de la 64 sosiri (2010) la 5880, Băile Olănești (0-5405 sosiri) și Băile Govora (0-885 sosiri). Scăderi în ultimii ani s-au sesizat în Ocnele Mari.

Pensiuni agroturistice: Trenduri pozitive la nivel national (351,6%), regional (897,8%) și județean (1.378%). Localități cu **creșteri majore** Horezu, Slătioara, Costești. Creșteri: Văideeni, Ocnele Mari, Horezu, Bărbătești. Scadere: Tomșani, Vlădești.

Înnoptări în structuri de primire turistică

Înnoptări total: Tendințe pozitive la nivel național (85.4%) și regional (69.7%). La nivel județean acesta a cunoscut o ușoară scădere (8.8%).

Băile Govora, Băile Olănești topul localităților cu cele mai mari cifre (piloni ai turismului), dar aceste sunt în scădere. Creștere: Măldărești, Ocnele Mari, Slătioara, Horezu. Scădere: Vlădești.

Hoteluri: Tendințe pozitive la nivel național (de aproximativ **51%**), regional (**31%**). În timp ce la nivelul județului e vizibil un trend ascendent, la nivelul localităților Băile Olănești, Băile Govora acesta este în scădere. În Horezu numărul s-a dublat.

Apartamente și camere de închiriat:

Tendințe pozitive la nivel național (61,05%) în 2 ani - regional (83,3%), regiunea reprezentând 4,26% din totalul înnoptărilor la nivel național - potențial neexploatat și județean (22,3%).

Creșteri mari în Băile Olănești, Ocnele Mari, Băile Govora. Creșteri slabe în Văideeni, Păușești-Măglași.

Cabane turistice: creșteri la nivel național (79.3%) și regional (586.8%). Scădere la nivel județean (60,3%) și la nivelul zonei de studiu în Horezu (76.6%), Băile Olănești (95.3%), Băile Govora.

Pensiuni agroturistice: național: creșteri la nivel regional (318.3%), județean (**618.3%**), **unde județul vâlcea se poziționează în topul județelor.** Creșteri mari la nivelul zonei de studiu: Măldărești, Slătioara, Costești. Creșteri: Horezu, Ocnele Mari, Bărbătești, Văideeni. Fluctuații și scăderi: Vlădești, Tomșani.

Număr mediu zile

Numărul mediu de zile petrecute de către turiști a înregistrat o scădere generalizată la nivelul majorității UAT-urilor analizate, precum și la nivel regional. Cele mai ridicate valori se mențin în stațiunile balneare, Băile Govora și Băile Olănești, unde durata medie a sejurului scade semnificativ, indicând tranziția de la sejururi balneare lungi către forme de turism mai scurte.

Concluzii

Pentru domeniul turism au fost colectate date la nivel local doar pentru localitățile unde cifrele au fost disponibile din surse statistice. Lipsa de date pentru multe dintre localitățile de studiu poate sugera un sector turistic subdezvoltat, o lipsă a infrastructurii turistice sau o slabă promovare a sa. Pandemia a avut un impact negativ asupra mobilității turistice (sosirilor și înnoptărilor în structurile de primire turistică) provocând scăderi semnificative în perioada 2020-2021, însă majoritatea acestora și-au revenit rapid.

Infrastructură turistică: dinamică și capacitate

Creștere semnificativă a infrastructurii turistice la nivel național, regional și județean, cu Județul Vâlcea potențial pol turistic al regiunii. Băile Olănești, Horezu, Ocnele Mari și Băile Govora sunt bine poziționate pentru a deveni centre turistice de importanță regională sau națională, fiind principalele UAT-uri cu infrastructură turistică dezvoltată și în creștere.

Discrepanțe vizibile între localitățile din zona de studiu: Diferențele teritoriale sunt vizibile, cu localități unde infrastructura turistică mai puțin prezentă (Păușești-Măglași, Tomșani, Măldărești, Vlădești, Slătioara) sugerând oportunități pentru stimularea acestui sector prin strategii dedicate.

Deși s-a observat o creștere a cererii pentru cazare alternativă - apartamente și camere de închiriat (pensiuni mici, Airbnb) din anul 2021 când acest tip de structură a apărut în date statistice în zona de studiu în localitățile Horezu, Băile Olănești, Văideeni, Băile Govora, Ocnele Mari, segmentul rămâne unul slab dezvoltat, raportat la valorile județene deși s-a observat o creștere a numărului de înnoptări în anumite localități.

Capacitate de cazare turistică în funcție de structurile de primire turistică – Tendințe ascendente, sub cifrele județene: Trendul puternic ascendent în capacității de cazare în pensiunile agroturistice în Horezu, Ocnele Mari, Măldărești, Văideeni, Slătioara, poate reflecta interesul pentru a experimenta tradițiile locale, gastronomia, meșteșugurile etc.

Vizitatori si turisti

Predominanța hotelurilor în piața turistică: Hotelurile domină piața turistică din județ cu 65% din sosirile înregistrare. 35% sosiri înregistrare în alte tipuri de structuri de primire turistică (pensiuni, vile turistice, campinguri, etc.). În acest sector, contribuții din cadrul zonei de studiu se aduc din Băile Olănești, Băile Govora și Horezu, principalele destinații vizate de turiști. Pe de altă parte, cele mai slab vizitate localități au fost: Tomșani, Slătioara, Păușești-Măglași, Vlădești.

Județul Vâlcea reprezintă aproximativ 32% din numărul persoanelor cazate în pensiuni agroturistice și 47% din numărul persoanelor cazate în pensiuni turistice în Regiunea Sud-Vest Oltenia, confirmându-și statutul de destinație atractivă în aceste sectoare.

Printre localitățile cele mai vizitate în pensiuni și/sau pensiuni agroturistice se menționează Slătioara, Costești, Văideeni, Ocnele Mari, Horezu, Bărbătești, Băile Olănești, Băile Govora.

Aceasta evidențiază **interesul turiștilor pentru experiențe de cazare alternative**, mai ales în **zonele rurale sau montane** din cadrul teritoriului, dar și a zonelor cu concentrare mare de patrimoniu natural și cultural.

Interes sporit pentru turism diversificat, experiențe rurale/în natură și facilități mai dezvoltate/confortabile: Dacă ne raportăm la tendințele de la nivelurile național, regional și județean, observăm o dezvoltare semnificativă în majoritatea structurilor de primire turistică, cu creșteri majore observate în cadrul hotelurilor, cabanelor, pensiunilor turistice și agroturistice. Excepție fac aici campingurile unde tendințele au fost negative.

Înnoptări în structuri de primire turistică Dacă ne raportăm la tendințele de la nivel național, regional și județean, acestea sunt în marea majoritate pozitive cu creșteri semnificative, excepție făcând numărul de înnoptări în cabane (în scădere la nivel județean).

Provocarea de a prelungi durata șederii turiștilor: Regiunea reprezintă aproximativ 7,37% din totalul național în 2023, ceea ce indică o contribuție relativ mică și un potențial neexploatat ținând cont de infrastructura turistică dezvoltată și interesul crescut al vizitatorilor față de regiune dat de tendințe semnificativ crescute în numărul de sosiri pentru majoritatea structurilor de primire turistică. Acest lucru poate să arate că deși mulți numărul turiștilor care ajung într-o unitate de cazare crește, aceștia rămân pentru o perioadă mai scurtă de timp (sejururi scurte, turism de tranzit, vacanțe scurte).

Județul Vâlcea contribuie cu aproximativ **58%** la totalul **înnoptărilor din Regiunea Sud-Vest Oltenia**, confirmând încă o dată importanța județului în turismul regional și potențialul de pol turistic. Totuși, numărul de înnoptări totale este în ușoară scădere, ceea ce sugerează necesitatea unor acțiuni de a prelungii durata șederilor, aspect ce se observă și în cazul localităților cu cele mai mari cifre Băile Govora, Băile Olănești (tendințe în scădere). Pe de altă parte, există și localități atractive pentru șederi prelungite ale turiștilor cum ar fi Măldărești, Ocnele Mari, Slătioara, Horezu, cu număr în creștere a înnoptărilor.

Interes de a petrece mai mult timp în localități mai puțin vizitate: Deși Slătioara este una dintre localitățile mai puțin vizitate, turiștii care ajung aici tind să petreacă mai mult timp, ceea ce sugerează un interes pentru experiențele autentice oferite de pensiunile agroturistice. Același lucru se poate vedea și în Păușești-Măglași, care deși face parte din localitățile mai slab vizitate de turiști, șederile în apartamente sunt ușor în creștere ceea ce arată un interes de a petrece mai mult timp în localitate.

Infrastructură și atractivitate turistică slabă: Vlădești și Tomșani - aceste localități au o **infrastructură turistică slab dezvoltată** și înregistrează atât un **număr redus de turiști**, cât și o scădere a timpului petrecut de aceștia, ceea ce indică o atractivitate limitată și o posibilă nevoie de investiții pentru îmbunătățirea ofertei turistice.

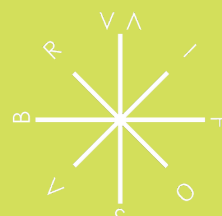
Dinamică turistică pozitivă și cerere crescută pentru anumite structuri de cazare: Ocnele Mari, Slătioara, Horezu, Băile Olănești, Ocnele Mari, Băile Govora, Măldărești, Bărbătești, Văideeni.

Creșterea atât a sosirilor, cât și a înnoptărilor turiștilor în diverse structuri de primire turistică indică o atractivitate turistică în creștere și o capacitate mai bună de a reține turiștii pentru perioade mai lungi.

- Interes crescut pentru pensiunile agroturistice în zone precum Măldărești, Slătioara, Costești, Horezu, Ocnele Mari,

Bărbătești, Văideeni poate indica o preferință pentru experiențe autentice și natură;

- Creșterea popularității apartamentelor turistice în stațiuni balneare precum Băile Olănești, Ocnele Mari și Băile Govora sugerează o preferință tot mai mare pentru cazare flexibilă și independentă. În același timp, în Băile Olănești și Băile Govora, scăderea timpului petrecut în cabane turistice și hoteluri poate indica o reorientare a turiștilor către alte tipuri de cazare, cum ar fi apartamentele turistice.

Asociația Kogayon / Urbasofia